

1.2026

Din Skog

TRYGGT
SKOGSÄGANDE MED
PARTNER PREMIUM

STORMRISK I SKOGEN
– SÅ BEDÖMER DU
SÅRBARHETEN

Under luppen:
**Kunskapskrav
och artskydd**

Ljusare tider – eller?

Äntligen kan vi skönja ljusare dagar igen, i takt med att vintermörkret ger sig av. Det återstår att se om det även bli ljusare tider för oss skogsägare vad gäller regelverket kring bland annat artskydd och ersättningsrätten för skog som inte får brukas.

När denna tidning kommer ut har regeringens skogsproposition troligen lagts fram i riksdagen. Titeln "Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk" bådär gott, men vi får se vilka delar av Göran Örlanders skogsutredning som kommer med i propositionen efter att alla remissinstanser har sagt sitt. Vi hoppas så klart att artskyddets snårskog ska bli mindre snårig.

MEN REGERINGENS FÖRSLAG om att lätta på artskyddet för vissa fridlysta arter, som orkidén knärot, har redan fått mothugg. Naturvårdsverket har förordat ett fortsatt skydd och hänvisar nu till CITES-reglerna, som reglerar internationell handel med hotade arter. Det borde falla på sin orimlighet, för hur intressant är det för någon att köpa en knärotsplanta?

Riksdagen ska även avhandla rätten till ersättning för de skogsägare som inte får bruka sin skog till följd av artskyddet, men det ser ut att få vänta till april. Låt oss hoppas på bifall för enklare och smidigare regler som gör det mer rättssäkert att äga skog!

Medan politikens kvarnar maler gör vi skogsägare det vi alltid har gjort: sköter skogen ansvarsfullt och brukar den så att den kan bidra med förnybar råvara, biologisk mångfald och upplevelser.

Samtidigt fortsätter skogsindustrin att förädla råvaran till hållbara produkter som ersätter alternativ med betydligt större klimatpåverkan. Och skogen den växer vidare och binder allt mer koldioxid.

NYLIGEN KOM BESKEDET att Sverige nu är klimatpositivt, till stor del tack vare skogsbruket. Statistik från Naturvårdsverket visar nämligen att koldioxidupptaget från skog och mark under 2024 var högre än de territoriella utsläppen i Sverige. Därmed har Sverige passerat nettonoll i sitt officiella klimatbokslut – ett mål som EU som helhet siktar på först 2050.

Vi skogsägare och vårt skogsbruk gör skillnad. När fullvuxen skog avverkas och ersätts med ny skog får vi hög tillväxt, högt koldioxidupptag och därmed en ökad kollagring i levande biomassa.

EN ANNAN LJUSGLIMT i tillvaron är tilltron till svensk skogsindustri. I en ny Demoskopundersökning rankar svenska folket skogsindustrin som landets viktigaste näring och den näring som är mest betydelsefull för svensk ekonomi.

JONAS MÅRTENSSON,
AFFÄRSOMRÅDESCHEF SCA SKOG

8

20

14

30

4

RISK FÖR STORMFÄLLNING

Så bedömer du sårbarheten i din skog.

8

TRYGGT SKOGSÄGANDE

Per-Olof tecknade sig för Partner Premium.

14

ARTSKYDDETS SNÅRSKOG

Vad innebär kunskapskravet för skogsägare?

20

SPAN PÅ TRETÅIG HACKSPETT

Så görs en fågelinventering.

26

RÄTT TILL ERSÄTTNING

Bra förslag men knapp budget.

28

EKONOMISK RÅDGIVNING

SCA samarbetar med Ludvig & Co.

30

I VÄNTAN PÅ RÖDINGHUGG

Härlig pimpling på vårisen.

36

SKATTVANDRING I SKOGEN

Det får du dra av i ditt skogsbruk.

Stormen Johannes har fått många skogsägare att fundera över riskerna kring stormskador. Vilka faktorer avgör hur utsatt ett bestånd är? Vågar man avvakta några år med en avverkning eller bör man agera snabbt för att minska risken för att beståndet blåser sönder framöver?

– Trädslag, vindexponering och hur beståndet har skötts tidigare är några faktorer som spelar in när man ska göra den bedömningen, säger Isak Forsberg, skoglig specialist vid SCA.

Risk för stormfä//ning?

– så bedömer du sårbarheten

Stormskadorna har ökat markant under 2000-talet, enligt uppgifter från Riksskogstaxeringen. Sedan stormen Gudrun 2005 har ett antal oväder dragit in över Sverige och orsakat stor förödelse. Även om ingen av stormarna fällde lika mycket skog som Gudrun, så har de tillsammans bidragit till att den totala mängden skador har ökat.

Storm- och snöskadorna är ungefär dubbelt så stora efter Gudrun jämfört med före. Statistiken visar att volymen död ved till följd av stormfällning eller snöbrott i medeltal har legat på nästan sex miljoner kubikmeter per år sedan 2005.

– För många skogsägare har risken för stormskador blivit en viktig aspekt när det gäller val av tidpunkt för en avverkning. Vi ser också ett ökat intresse för att sköta sin skog på

ett sätt som gör att den blir mer robust och bättre på att stå emot hårda vindar, säger Isak.

Tjälen spelar in

Vad är det då för faktorer som spelar in när det gäller skogens stormkänslighet?

– Trädslag och geografiskt läge är aspekter att ta hänsyn till. Vi ser ofta stormskador på granbestånd, särskilt i områden där marken inte har varit tjälad. En av anledningarna till att gran drabbas mer av stormskador är att dess rotsystem är ytligare än tallens, som har en så kallad pålrot, säger Isak.

Att tjälen spelar in beror på att träden helt enkelt står mer stabilt när marken är frusen.

– Ligger beståndet till exempel i ett kustområde, där

– Mildare vintrar förväntas bli vanligare framöver. Om perioden med tjäle blir kortare kommer vi att få en ökad risk för stormskador, säger Isak Forsberg, skoglig specialist vid SCA.

tjälperioden brukar vara ganska kort, ökar risken för vindfäll. Och att stormen Johannes fick så stora konsekvenser berodde delvis på att mycket mark inte var tjälad. Tyvärr får vi nog räkna med mindre tjäle framöver på grund av klimatförändringarna.

Exponering för vind

Skogens vindläge är också centralt. Är beståndet exponerat för mycket vind eller står det mer skyddat?

– Bestånd i sluttningar mot väster, på krön eller vid öppna ytor som sjöar och åkrar har högre risk att drabbas av stormskador. Och risken ökar när bestånd som tidigare har varit skyddade för vind plötsligt blir exponerade genom att skogen intill har avverkats. Då har träden inte hunnit anpassa sig till att stå emot starka vindar, säger Isak.

Tidigare skötsel

Hur vana träden är vid vind har stor betydelse för hur stormkänsliga de är. När man ska göra en riskanalys är det därför viktigt att ta hänsyn till hur beståndet har skötts tidigare.

– I ett bestånd som har röjts och gallrats i tid, och där man lämnat ett lagom antal stammar, har träden utsatts för en del vind och därmed blivit mer tåliga. En tät, högvuxen skog som inte har skötts aktivt är däremot mer vindkänslig. Om det dessutom görs en avverkning i ett bestånd intill, så att skogen därmed blir mer exponerad för vinden, kan det gå riktigt illa, poängterar Isak.

Trädens ålder och höjd är också faktorer som bör vägas in när man gör en bedömning av hur stormkänsligt ett

bestånd är. Risken för vindfällen ökar ju högre träden är.

I äldre skogar ökar dessutom risken för att träden drabbas av olika röttsvampar som försvagar dem, vilket kan resultera i att de knäcks vid en kommande storm.

Titta på helheten

För att kunna analysera riskerna och göra en bra planering av den framtida skötseln är det bra att se på skogen ur ett större perspektiv, i stället för att titta på varje bestånd för sig.

– Du bör fundera på hur gallring och förnygringsavverkning påverkar förhållandena i bestånden intill. Det kan också vara bra att prata med dina rågångsgrannar. Hur ser deras planering ut för de närmaste åren? Har de någon avverkning på gång som kan påverka vindläget för dina bestånd? Ibland kan det vara en fördel att avverka samtidigt som grannen, även om man egentligen hade tänkt att avvakta något år till, säger Isak.

Ta hjälp av virkesköparen

Det är alltså många faktorer att ta hänsyn till när man ska göra en riskanalys och om du behöver någon att resonera med så finns det hjälp att få.

– Kontakta din närmaste virkesköpare på SCA så får du tips och råd. Då kan ni tillsammans diskutera de förutsättningar som finns i just din skog och även ta hänsyn till dina målsättningar med skogen och vilka ekonomiska behov du har på kort och lång sikt, säger Isak.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON FOTO: HENKE OLOFSSON

Skapa en stormfast skog

Att välja rätt trädslag och utföra röjning och gallring vid rätt tidpunkt är några sätt att minska risken för stormskador i sin skog.

– Det går inte att ta bort riskerna helt, men mycket går att påverka, säger Isak Forsberg.

FOTO: HENKE OLOFSSON

FOTO: MICHAEL ENGMAN

VÄLJ RÄTT TRÄDSLAG

När det är dags för föryngring gäller det att välja trädslag som är väl anpassade till marken. Det gör att träden får bättre förutsättningar att stå emot hårda vindar.

En del studier tyder också på att det kan vara bra att blanda in en del lövträd i barrbestånden.

FOTO: MICHAEL ENGMAN

RÖJ I RÄTT TID

Grunden för att träden ska bli vindanpassade läggs redan vid röjningen. I och med att beståndet glesas ut så utsätts träden för mer vind. Då får de både ett kraftigare rotsystem och en kraftigare stam, vilket innebär att de blir mer stormtåliga. Trädkronornas form förändras också så att de fångar mindre vind.

Det är viktigt att röja i rätt tid. Om du ska röja två gånger bör den första röjningen göras när träden är 7-15 år gamla. Det är också viktigt att inte lämna kvar för många stammar per hektar. Vad som är ett lämpligt stamantal styrs bland annat av hur bördig marken är. Rådgör med din virkesköpare om du är osäker.

GALLRA INTE FÖR SENT

De första åren efter gallring blir skogen mer känslig för stormskador, eftersom träden står mer oskyddade. Efter ungefär fem år har träden anpassat sig och då blir skogen i stället mer vindtålig än om du inte hade gallrat.

Den första gallringen görs i regel när träden är mellan 12 och 14 meter höga (cirka 40 år gamla), men i områden som är utsatta för mycket vind kan det vara bra att gallra lite tidigare. Om beståndet gränsar mot ett nyligen avverkat område, en sjö eller någon annan öppen yta kan det ibland vara lämpligt att minska uttaget vid gallringen eller att inte gallra alls.

Det är viktigt att inte vänta för längre med den andra gallringen. Det är svårt att säga en exakt tidpunkt för när det är lämpligt att utföra den, eftersom det bland annat styrs av trädslag, markens bördighet och hur vindutsatt läget är. Men generellt brukar man göra den andra gallringen när träden är 16-18 meter höga.

Skaderisken efter gallring styrs till stor del av hur beståndet har skötts tidigare. Om du har en granskog som inte har gallrats tidigare och som har blivit uppemot 20 meter hög bör du vara väldigt försiktig med att gallra.

FOTO: MICHAEL ENGMAN

GÖDSLÄ – MEN BARA I RÄTT BESTÅND

Gödsling gör att trädens kronor blir större i omfång och det innebär att risken för stormskador ökar de närmaste åren efteråt. Men efter några år anpassar sig rotsystemet så att beståndet blir mer stabilt igen.

Gödsling är ofta en lönsam åtgärd, men om du har skog i ett vindutsatt område kan det vara bättre att låta bli. Du bör inte heller gödsla de närmaste fem åren efter en gallring.

Stora skador efter stormen Johannes

FOTO: OLA KÄREN

Stormen Johannes orsakade stor förödelse på många håll. I det här beståndet, där det nyligen gjorts en luckhuggning, blev skadorna omfattande.

Viktoria
Lindstrand Munkby

Stormen Johannes fällde närmare 11 miljoner skogskubikmeter i delar av norra och mellersta Sverige. Det visar Skogsstyrelsens slutgiltiga skattning.

Stormen drabbade främst delar av Dalarnas, Gävleborgs och Västernorrlands län. Den efterföljande snöstormen Anna gjorde läget ännu värre, eftersom vindfällena gömdes under ett tjockt lager snö.

– Det är många skogsägare som brottas med en tuff situation och oroar sig för sin skadade skog. Våra virkesköpare i drabbade områden jobbar intensivt med att stötta dem som vänder sig till oss för att få hjälp, säger Viktoria Lindstrand Munkby, marknadschef för SCA Skog, och fortsätter:

– Vi har satt in extra avverkningsresurser för att snabbt kunna ta hand om stormskadad skog. För att rädda virkesvärdet och undvika omfattande angrepp av skadeinsekter, främst granbarkborrar, behöver virket vara ute ur skogen innan sommaren.

Skogsstyrelsen har meddelat att de ska ha en snabb hantering av avverkningsanmälningar som gäller stormdrabbad skog. De ska även ge undantag från sexveckorsregeln i de fall där det är befogat.

Tänk på säkerheten!

Att vistas och arbeta i en skog med stormfällde träd kan vara livsfarligt.

- Ta med fördel hjälp av din virkesköpare för en säker inspektion av din skog.
- Om du ger dig ut själv, tänk på att hålla avstånd och gå inte nära träd som ligger i spänn eller hänger i andra träd. Är det mycket snö i din skog så blir det betydligt svårare att se skadorna och tyngden av snön kan även göra att fler skadade träd faller.
- Försök inte att reda upp vindfällan på egen hand med motorsåg om du inte har rätt kunskap och utrustning.
- Anlita professionella aktörer som kan sätta in skogsmaskiner, särskilt för områden där träden ligger som "plockepinn".

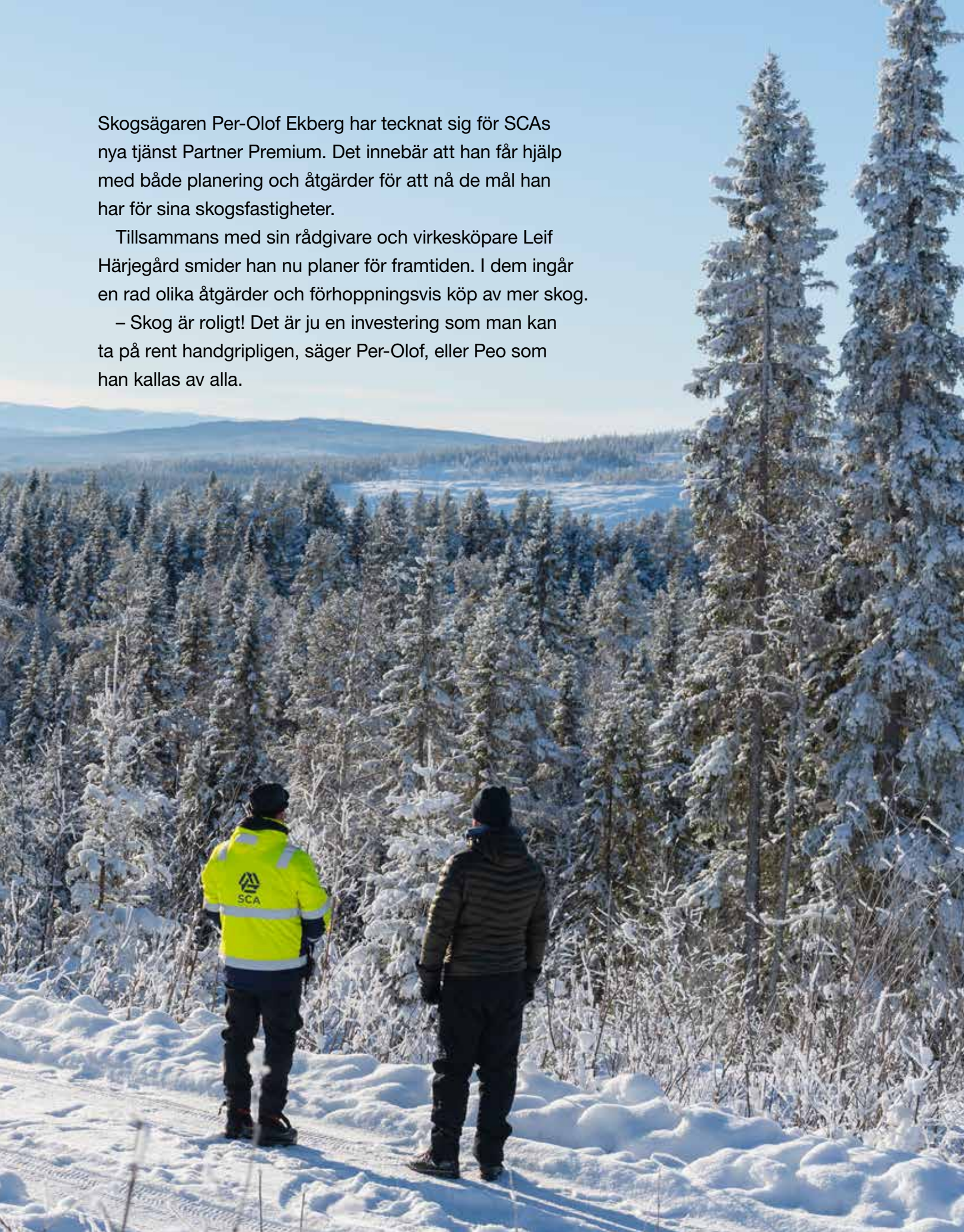
PARTNER PREMIUM

– tryggt skogsägande
för Per-Olof

Skogsägaren Per-Olof Ekberg har tecknat sig för SCAs nya tjänst Partner Premium. Det innebär att han får hjälp med både planering och åtgärder för att nå de mål han har för sina skogsfastigheter.

Tillsammans med sin rådgivare och virkesköpare Leif Härjegård smider han nu planer för framtiden. I dem ingår en rad olika åtgärder och förhoppningsvis köp av mer skog.

– Skog är roligt! Det är ju en investering som man kan ta på rent handgripligen, säger Per-Olof, eller Peo som han kallas av alla.

När Peo sålde sitt företag för några år sedan började han fundera på vad han skulle göra i stället.

– Jag ville förvalta pengarna väl och skog kändes som en bra alternativ placering och betydligt roligare än aktier och fastigheter. Dessutom har jag flera i min bekantskapskrets som är skogsägare och jag tyckte att det verkade vara kul att hålla på med, berättar Peo.

Skogsplanerna tog ett stort steg framåt den dag han via gemensamma bekanta stötte på Leif Härjegård, som är SCAs virkesköpare i Järpen.

– Peo nämnde att han var nyfiken på skog och då började vi kolla på passande fastigheter tillsammans, berättar Leif.

Peo köpte sin första fastighet för ungefär två år sedan och därefter har det blivit ytterligare en. Att skogen ska ligga i Jämtland är givet. Peo härstammar från Offerdal och tillbringar en hel del tid i sitt fritidshus i Åretrakten. Han jagar också i området och dessutom bor en familjemedlem i Östersund.

Peo Ekberg och Leif Härjegård har gett sig ut på turskidor för att kunna titta på intressanta skogsfastigheter som är till salu.

– Jag och min fru bor i Stockholm, men jag tänker att om jag äger skog här i Jämtland så får vi fler anledningar att resa hit, säger han.

Avtal med långsiktig plan

I slutet av 2025 skrev Peo ett Partner Premium-avtal med SCA, där Leif är hans personliga kontakt och rådgivare. Avtalet innebär att SCA, tillsammans med skogsägaren, tar fram en långsiktig plan för skogsbruket och sedan stöttar genom hela processen – från planering till genomförande och uppföljning.

– Det är ett tydligt och strukturerat samarbete där allt anpassas efter skogsägarens målsättningar och behov. Peo var den första skogsägaren som tecknade sig för den här nya tjänsten, så det var roligt, säger Leif som har en gedigen erfarenhet av skog och har arbetat med liknande stöd till skogsägare i många år.

Skogsägaren väljer själv vilka åtgärder som ska ingå i avtalet.

– Oavsett om man väljer att överlåta hela eller delar av ansvaret till oss så kan man känna sig trygg med att skogen sköts väl, så att man når den vision som man har för sin skog, säger Leif.

Garantier ger trygghet

Partner Premium passar särskilt bra för skogsägare som bor långt ifrån skogen, har en större fastighet eller har svårt att få tiden att räcka till. Den är också mycket praktisk om man är många delägare i en fastighet.

I tjänsten ingår bland annat en prisgaranti som ser till att skogsägaren alltid får den högsta av två prislister för det virke man säljer till SCA; antingen det pris som gällde vid kontraktsskrivandet eller priset vid inmätningen. Skogsvård med pristak och tjänsten ”Ny skog med förnyngsgaranti” ingår också.

– När Leif berättade om upplägget med tjänsten så kändes det självklart. Det är ju en trygghet och en garanti för att min skog blir skött på ett bra sätt, säger Peo.

Presentera skötsel förslag

Just nu håller Leif och SCAs skogsbruksplanläggare på att ajourhålla Peos skogsbruksplaner. Både åtgärdslistan och beståndsindelningen uppdateras utifrån de åtgärder som är utförda.

– När det är klart har vi en bra lägeskoll av skogen. Då ska vi ha ett planeringsmöte där jag presenterar olika skötsel förslag som Peo får ta ställning till. När vi är överens om vägen framåt skriver vi kontrakt. De avtalade åtgärderna kompletteras sedan med en budget som tydligt redovisar intäkter och kostnader fördelat per år, förklarar Leif.

Redan nu finns det flera planer på åtgärder. Bland annat måste det byggas en väg på den ena fastigheten, för att det ska vara möjligt att göra åtgärder där.

PER-OLOF EKBERG

Ålder: 67 år.

Bor i: Stockholm.

Familj: Fru, fyra barn och fem barnbarn.

Favoritträd: Ek, vacker och ståtlig.

Drömmer om:

Ett besök i Redwood National Park i Kalifornien. Det sägs vara hemvist för världens högsta träd, som kan leva i upp till 2 000 år.

Peo Ekberg och Leif Härjegård kollar på en lämplig vägdragning på en av Peos fastigheter.

– En väg höjer också värdet på hela fastigheten, så det är en viktig åtgärd, konstaterar Peo.

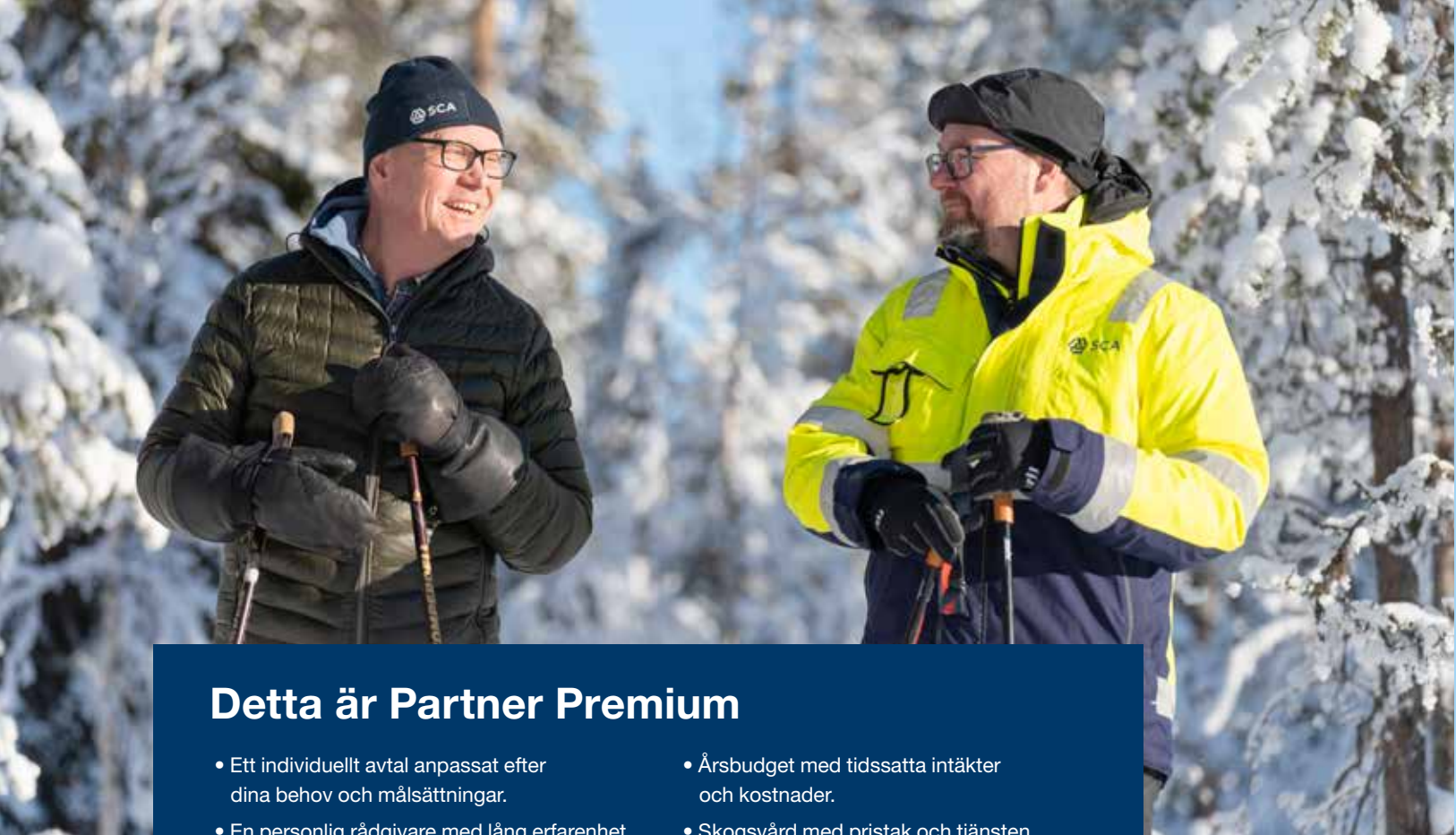
– Vi håller på att titta på alternativa vägdragningar och om det går att göra något tillsammans med en rågranne, berättar Leif. Sedan finns det åtgärder som återbeskogning, röjning, gallring och föryngringsavverkning att ta ställning till. Det är tjugningen för mig med partneravtalet – att jag får hjälpa min kund med hela paletten av skötselåtgärder.

Att köpa fler skogsfastigheter finns också med i Peos

framtidsplan. Hittills har han kommit ungefär halvvägs till sin målbild för hur mycket skog han vill ha. Men trots att han och Leif har varit ute och tittat på flera prospekt, så har han inte gått i mål med någon ny affär ännu.

– Här finns ju en viss "Åre-effekt" med många intresserade parter, vilket påverkar priset. Men det handlar inte bara om priset, utan det ska vara ett objekt som passar mig – och gärna nära mina befintliga fastigheter. Skogen ska vara välskött och både växa bra och öka i värde.

Detta är Partner Premium

- Ett individuellt avtal anpassat efter dina behov och målsättningar.
- En personlig rådgivare med lång erfarenhet av skogsskötsel hjälper dig att nå dina mål.
- En plan för åtgärder i din skog.
- Uppföljning av genomförda åtgärder och tillsyn av din skog.
- Avstämningsmöten efter önskemål.
- Trygg prisgaranti.
- Årsbudget med tidssatta intäkter och kostnader.
- Skogsvård med pristak och tjänsten "Ny skog med förnyngsgaranti".
- Årlig uppdatering av din skogsbruksplan.

Intresserad?

Läs mer på sca.com/partner eller kontakta SCAs Partner Premium-ansvariga Leif Härjegård eller Tommy Nordmark via 060-19 31 00.

Tittar man på investeringen rent krasst ekonomiskt så är det inte jag som kommer att dra nytta av skogen, utan det blir främst mina barn som kommer att få glädje av den. Men under tiden kommer jag och min fru att kunna njuta av skogen och dess omgivning, säger Peo.

Regelbundna träffar

Leif och Peo träffas regelbundet och har kontakt via telefon och sms när det finns saker som behöver redas ut. Leif är också ett stöd när det finns intressanta fastigheter som är till salu.

– Jag vill att det bli en bra affär för Peo, och andra kunder som är i samma sits, och ge råd som gör att det blir "rätt" köp. Jag kollar bland annat på de skogliga uppgifter som finns om en fastighet för att sedan bedöma om de stämmer med verkligheten. Är till exempel volym- och tillväxtsiffrorna korrekta, hur ser det ut med naturvärden och finns det några risker som kan äventyra framtida åtgärder? Sedan går jag och kunden

ut på fastigheten tillsammans och tittar på den.

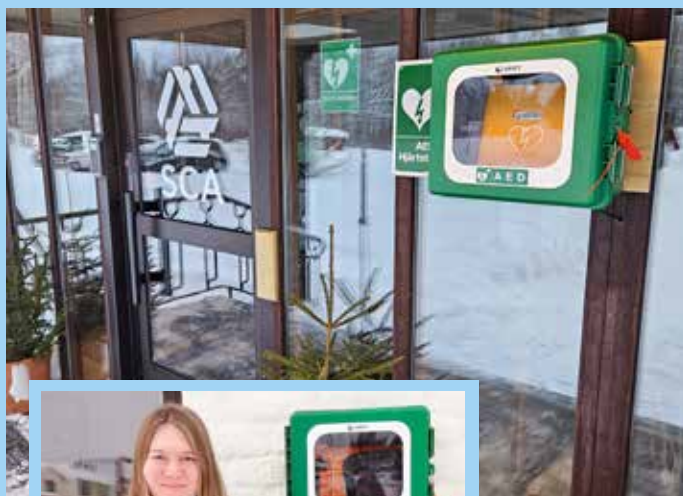
– Ja, en fastighet ska aldrig köpas osedd, instämmer Peo och fortsätter:

– Jag har stort förtroende för Leif och lär mig dessutom mycket om skog och skogsbruk av honom. Sedan har jag även god hjälp av min bank för den ekonomiska delen av ett förvärv. SCAs digitala tjänst Skogsvinge är också fenomenal för att kunna ha koll på mina befintliga fastigheter.

Peos Partner Premium-avtal innebär att SCA sköter skogen och utför alla åtgärder. Men Peo kan tänka sig att ägna sig åt vissa sysslor.

– Jag har tagit körkort för både motorsåg och röjsåg och att hugga lite ved för husbehov är alltid trevligt. Dessutom är en av tjusningarna med att äga skog att man får många nya trevliga kontakter, i form av till exempel rågrannar, medlemmar i vägsamfälligheter och jaktarrangörer. Jag har blivit väl emottagen och är mån om att vara engagerad för att kunna ha bra relationer med dem.

TEXT: MISAN LINDQVIST FOTO: NICLAS VESTEFJELL

Linn
Zwahlen

Vid entréerna till SCAs lokalkontor i Ytterhogdal och Kälarne finns SCAs hjärtstartare tillgängliga dygnet runt.

SCAs hjärtstartare kan rädda liv

Snabb tillgång till en hjärtstartare kan vara livsavgörande, men i Norrland kan det vara svårt att få tag i en utanför kontorstid. Därför har SCA gjort sina hjärtstartare på några lokalkontor tillgängliga dygnet runt.

SCA har valt ut lokalkontoren i Kälarne, Liden, Kalix, Norsjö, Ytterhogdal och Jokkmokk som testkontor. Där placeras hjärtstartaren i ett skåp på en lämplig plats på kontorsfasaden. På så sätt blir den åtkomlig för allmänheten även på kvällen och helger.

Om allt fungerar bra, och ingen stjälar en hjärtstartare, kan SCA göra sina hjärtstartare tillgängliga på fler orter där man har lokalkontor.

– Det är roligt att vi gör våra hjärtstartare åtkomliga på det här sättet och att vi bidrar med samhällsnytta som kan göra skillnad på liv och död, säger Linn Zwahlen, produktionsledare och kontorsansvarig i Kälarne.

Skåpen med hjärtstartarna klarar kyla ner till minus 45 grader.

SCA når lägsta skadenivån någonsin för lämningar

SCA redovisar den lägsta skadenivån någonsin på kända forn- och kulturlämningar, med 1,4 procent skadade lämningar totalt för 2025. Därmed går man mot strömmen jämfört med branschen i stort.

Sedan tio år arbetar SCA Skog med att minska antalet skador på kända forn- och kulturlämningar. Visionen är att inga lämningar ska bli skadade.

– När vi började arbeta med vår nollvision 2015 hade vi en skadenivå på 40 procent vad gäller kända lämningar och nu är vi nere på 1,4 procent. I branschen i stort har skadenivån tyvärr ökat och låg på 18 procent under 2025, enligt Skogsstyrelsens uppföljning, berättar Ulla Sandenér, ansvarig för SCAs skogsvård.

Det är fortfarande vid markberedning som forn- och kulturlämningar löper störst risk att skadas.

– Men numera är vi mycket bättre på att skydda lämningarna, vilket är väldigt roligt, säger Ulla.

Bättre rutiner och ett dedikerat arbete av alla inblandade, från planering till utförande, har bidragit mycket till det. Detsamma gäller det varningssystem som SCA införde för några år sedan.

– Tack vare en varning i maskindatorns karta blir föraren uppmärksam på när maskinen närmar sig en lämning, och kan undvika att köra på den. Det här systemet har vi i alla våra skogsmaskiner, säger Ulla.

Läs mer på sca.com

Kunskapskravet och artskydd – vad är det som gäller?

De senaste årens debatt kring avverkningar har väckt många frågor kring artskydd och fridlysningsregler. Vad innebär det så kallade kunskapskravet? Är man skyldig att ta reda på vilka fridlysta arter som finns inom ett område där man planerar att avverka? Och behöver man skydda varje individ av en art?

SCAs artskyddsspecialist Kristina Eriksson och juristen Magnus Norberg vid Terravia lotsar oss genom artskyddets snårskog.

Kunskapskravet för skogsägare – vad är det?

– Kunskapskravet syftar på en paragraf i miljöbalken. För en skogsägare betyder det att den som ska göra en skogsbruksåtgärd måste veta hur detta kan komma att påverka miljön och planera åtgärden utifrån det. Kunskapskravet i sig anger alltså inte vilka arter som du måste skydda, utan innebär att du måste veta vad

du riskerar att skada. Därefter måste du följa de regler som gäller om arten är skyddad, säger Kristina.

Detta innebär, bland annat, att den som ska genomföra en avverkning behöver ha tillräcklig kunskap om vilka fridlysta arter och potentiella livsmiljöer som finns i området och hur de kan komma att påverkas av avverkningen. Det ligger på verksamhetsutövaren, alltså antingen skogsäga-

»»

ren själv eller SCA eller någon annan aktör som har fått i uppdrag att utföra åtgärden, att visa att man skaffat sig denna kunskap.

I praktiken är det i en avverkningsanmälan som det ska framgå att en avverkning är planerad utifrån ett tillräckligt kunskapsunderlag. Skogsstyrelsen ansvarar för att granska avverkningsanmälningarna och bedöma om underlaget är tillräckligt. Om det är bristfälligt kan de begära in kompletterande underlag, säger Kristina.

Vilka kunskaper behöver då jag som skogsägare ha när det gäller artskydd vid en avverkning?

– Artskydd är ett snårigt område, men du behöver inte känna någon press på att ha koll på allt. Vissa skogsägare har goda kunskaper om arter och regelverk, men för den som inte har det finns det god hjälp att få. Om du vänder dig till oss på SCA så har vi hög kompetens och etablerade rutiner för att hantera artskyddet och göra en väl underbyggd planering och avverkningsanmälan.

SCA har det yttersta ansvaret vid en avverkning. Men det är bra om du berättar för din virkesköpare om du vet att det finns fridlysta arter eller spår av dem i din skog eller om det finns skyddsvärda livsmiljöer som kan påverka behovet av hänsyn vid avverkningen, säger Kristina.

Vad är det som styr artskyddet?

– Rättsligt sett så är det främst den svenska artskydds-förordningen. Den baseras dels på de krav som EU har ställt på Sverige genom fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet, dels på Sveriges egna fridlysningsbestämmelser, säger Magnus.

– När man pratar om naturvård och artskydd är det vanligt att även rödlistade arter nämns. Men att en art är rödlistad innebär inte att den är fridlyst. Rödlistan kan dock vara ett stöd för att kunna bedöma vilken påverkan en åtgärd kan ha på en viss fridlyst art och vilken hänsyn som behöver tas för att åtgärden ska kunna genomföras, säger Kristina.

På vilket sätt ska arterna skyddas enligt artskydds-förordningen?

– Reglerna ser olika ut för olika arter. Alla vilda fåglar är fridlysta och sedan finns det även andra djurarter och en mängd växter som är fridlysta. Vissa arter är fridlysta enligt EU-direktiv medan andra är fridlysta enligt svenska regler, som har funnits sedan innan vi gick med i EU. Det gäller till exempel orkidéer som knärot.

För fridlysta växter gäller främst att man inte får plocka, samla in eller på annat sätt avsiktligt skada dem. För fåglar och andra djur innebär skyddet till exempel att det är förbjudet att avsiktligt fånga, störa eller döda dem eller att avsiktligt förstöra eller skada deras bon eller ägg. Med "avsiktligt" menas inte bara sådant där meningen är att

orsaka skada. Det kan även omfatta sådant som man gör i ett annat syfte, exempelvis en avverkning, men där man borde förstå att åtgärden ändå kommer få den effekten.

En del arter, både djur och växter, har EU prioriterat och dessa kan behöva särskilda skyddsområden eller bevarandeåtgärder. Tretåig hackspett är ett exempel på en sådan art. Prioriteringen innebär bland annat det ställs högre krav på medlemsländerna att arbeta med förebyggande skyddsåtgärder.

I de processer som pågår i domstol ser vi tyvärr att det förebyggande arbete som sker genom att bilda naturreservat, göra frivilliga avsättningar och lämna generell hänsyn inte beaktas fullt ut. Det är något som jag hoppas kommer att förändras framöver, säger Magnus.

VAD ÄR VAD?

EUs fågeldirektiv	EU-lag	Ålägger medlemsländerna att skydda alla vilda fåglar och att skapa särskilda skyddsområden.
EUs art- och habitatdirektiv	EU-lag	Ålägger medlemsländerna att skydda vissa arter och att skapa särskilda bevarandeområden.
Artskydds-förordningen	Svensk lag	Införlivar EU-direktiven i svensk lag. Här ingår även vår svenska fridlysning.*
Svenska rödlistan	Har ingen formell juridisk status	Sammanställning av tillståndet för olika arter i Sverige. Att en art är rödlistad betyder inte att den är fridlyst.

* Bestämmelserna skiljer sig åt i hur de tillämpas beroende på om de vilar på EU-direktiv eller vår egen svenska fridlysning.

Vilken information om fridlysta arter behöver man ange i en avverkningsanmälan till Skogsstyrelsen?

– För det första behöver man ange vilka fridlysta arter som man vet förekommer inom det anmälda området. För det andra behöver man motivera varför man bedömer att den planerade åtgärden inte kommer att påverka dessa arter på ett förbjudet sätt. Motiveringen kan bygga på att den specifika hänsynen på trakten skyddar de individer eller bon som finns där. Motiveringen kan också baseras på att åtgärden i sig inte kommer kunna påverka populationen av dessa arter, även om individerna på avverkningstrakten inte skyddas.

Man behöver också ange om man bedömer att man kan klara skyddet genom att lämna generell hänsyn som till exempel kantzoner, trädgrupper och enskilda träd, eller om man ska använda sig av alternativa metoder eller avsätta vissa områden, säger Kristina.

Hur tar man reda på vad det finns för arter?

– Vissa arter är så vanliga eller förekommer i vissa särskilda livsmiljöer att vi kan utgå ifrån att de finns i ett visst område. Att "utreda förekomster för utredandets skull" är inte meningsfullt eftersom vi jobbar med generell hänsyn oavsett om en art finns där för tillfället eller inte.

För mer speciella arter kan man börja med att kontrollera om det finns artfynd registrerade i Artportalen. Vi kommer också att kunna använda den analys av skogsbrukets målbilder som Skogsstyrelsen nyligen har presenterat. Där anges bland annat vilka fridlysta arter som kan förväntas förekomma i vilka hänsynskrävande biotoper. Men ibland är det också nödvändigt att göra en inventering för att få ett bättre kunskapsunderlag, säger Kristina.

– Här blir det mer komplext och det är svårare att avgöra vad som är en tillräckligt noggrann inventering. Det finns en del "fluffiga" formuleringar i lagtexterna, säger Magnus.

Vad är det som är "fluffigt" i lagarna?

– Det gäller till exempel försiktighetsprincipen i miljöbalken som gäller parallellt med kunskapskravet. Den ställer krav på att markägaren eller verksamhetsutövaren vidtar försiktighetsmått "så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön".

Samtidigt säger rimlighetsavvägningen, som också finns i miljöbalken, att kraven endast gäller "i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem". Nyttan av skyddsåtgärderna ska jämföras med kostnaderna för dem, och var man i slutänden landar är svårt att veta på förhand, förklarar Magnus.

Vad innebär det då för inventeringarna, i praktiken?

– Det finns tyvärr inget tydligt svar. Det finns inget krav på att en skogsägare *alltid* måste kartlägga *alla* fridlysta arter innan avverkning. Men om det finns en rimlig anledning att misstänka att det kan finnas vissa skyddade arter behöver man skaffa sig närmare kunskap om läget på plats.

Det är också rimligt att tänka att utredningen kan anpassas till den åtgärd och det område som berörs. Om den planerade åtgärden innebär en liten risk för påverkan bör behovet av utredning vara mindre, säger Magnus.

– Skogsstyrelsen betonar att kunskapen om arter behöver vara situationsanpassad, alltså anpassad till just den åtgärd och det område som berörs, tillägger Kristina.

>>>

Magnus Norberg

Har man begått ett brott om man missar några fridlysta arter?

– Om man har gjort en väl utförd inventering och ändå missat att det till exempel finns en knärot någonstans eller spår av tretåig hackspett på en trädstam så är det inte ett brott mot kunskapskravet. Däremot kan det vara ett lagbrott att inte berätta om artfynd som man har gjort, säger Magnus.

– När du anlitar SCA för en avverkning gör vi alltid en systematisk planering där vi identifierar skyddsvärda livsmiljöer. Förutom att vi tittar efter registrerade artfynd tittar vi även efter annan information om området som kan göra att det behövs riktade artinventeringar, ytterligare hänsyn eller anpassningar för att åtgärden ska vara genomförbar.

Det kan till exempel handla om att göra en livsmiljöbedömning om det finns spår av tretåig hackspett. Då använder vi Skogsstyrelsens metodik som anger hur man ska lägga ut provtytor för att få en systematisk inventering. Skogsstyrelsen har en mängd vägledningar och kunskapsstöd för olika arter och hur man ska bedöma hänsynen för dem. De är ett stöd i vårt arbete, eftersom artskyddsförordningen alltid tillämpas från fall till fall, säger Kristina.

Hittar man alla arter om man använder Skogsstyrelsens vägledningar och metoder?

– Nej, och vi behöver inte ha en fullständig kunskap om vilka arter som finns – eller inte finns. Man kan lägga ut provtytor enligt gällande metoder och få fram ett resultat, men om provtytorna flyttas 20 meter åt något håll hade man kunnat få ett annat resultat. Med tiden kan det även dyka upp arter i det aktuella området eller så kan arter försvinna därifrån.

Man får falla tillbaka på rimlighetsavvägningen och göra en inventering som är inom rimlighetens gräns, men tyvärr går det inte att säga exakt var den gränsen går, säger Magnus.

Enligt artskyddsförordningen får man inte störa vissa arter. Vad anses då som en störning?

– Det är ytterligare ett begrepp som är svårt. Diskussionerna har främst handlat om vad som räknas som störning av fågelarter och i ett EU-rättsligt perspektiv gäller det främst åtgärder som utförs under häckningsperioden. En anpassning kan därför vara att utföra avverkningar i fågelrika områden när fåglarna inte häckar, säger Magnus.

– Länsstyrelserna har länsvisa artlistor som exempelvis anger vilka fågelarter som bedöms ha livskraftiga populationer i länet och vilka som inte har det. De listorna är till god hjälp, men trots det är det ibland oklart var gränsen går för vad som räknas som en störning för respektive fågelart. Många fåglar klarar sig med generell hänsyn vid

en föryngringsavverkning och vissa kan till och med gynnas av åtgärden, medan en del fåglar lokalt inte klarar en avverkning. Frågan blir ännu mer komplex när det kan finnas flera fåglar med helt olika behov inom ett och samma område, säger Kristina.

Vad gäller för fridlysta arter – måste varje enskild individ skyddas eller gäller skyddet på populationsnivå?

– Det övergripande syftet med de regler som finns är att skydda populationer och för att göra det finns det ett förbud att direkt och avsiktligt döda vilda fåglar och vissa andra djur, vilket känns ganska självklart. Svårigheterna med att förutse vad som är förbjudet eller inte uppkommer när man gör något som oavsiktligt kan leda till att enskilda individer av en art inte klarar sig.

Det kan vara förbjudet att göra åtgärder som påverkar ett stort antal fåglar eller fåglar som är särskilt sällsynta. I en dom från Estland under 2025 angavs att tio häckande par per hektar kunde innebära att det var förbjudet att avverka i området under häckningsperioden.

När det gäller nationellt fridlysta arter såsom knärot är det inget individskydd, utan förbudet gäller först om åtgärden riskerar att påverka populationens lokala bevarandestatus negativt. Det innebär att man godtar en viss påverkan utan att det anses som förbjudet, vilket har framkommit av olika domar.

Hur det ser ut i områdena runt omkring kan alltså

påverka om den enskilda individen behöver skyddas eller inte. Om det till exempel finns en fridlyst art i beståndet som du planerar att avverka kan du behöva kontrollera om det finns andra lämpliga livsmiljöer för arten inom det närliggande landskapet. Om det finns andra livsmiljöer eller växtplatser ökar möjligheterna att få avverka, säger Magnus.

Innebär det att man kan behöva göra inventeringar på andras mark?

– Det finns inget krav på att göra inventeringar på någon annans mark. Däremot kan det kan vara en fördel att göra det, för att minska risken för begränsningar eller att avverkningsförbud. Det kan exempelvis handla om att inventera arter eller livsmiljöer i frivilligt skyddade områden som angränsar till det avverkningsanmälda området. Givetvis ska man i så fall alltid ha en dialog med rågrannen innan, säger Magnus.

Om alla vilda fåglar är fridlysta – varför är det inte någon diskussion om skydd av exempelvis talgoxar och bofinkar?

– Det beror på att vanliga arter som talgoxe och bofink klarar sig i många olika typer av skog och därför påverkas de sällan av en enskild åtgärd. För dem räcker den generella hänsyn som skogsbruket alltid tar. I skogsdebatten ligger fokus mer på specialiserade arter, som är starkare knutna till särskilda miljöer – till exempel död ved eller

äldre skogar. De arterna är känsligare och behöver ofta mer hänsyn, säger Kristina.

Vad finns det för alternativ om det finns arter som behöver skydd inom det område som man har tänkt avverka?

– Den första åtgärden är att se om man kan lämna tillräckliga hänsynsytor eller göra andra anpassningar som arten kan behöva, utan att detta inskränker skogsbruket mer än vad som är rimligt. I annat fall bör arterna i första hand skyddas med ett områdesskydd som till exempel naturreservat eller biotopskydd.

Enligt ett nytt förslag från regeringen kommer skogsägare också att kunna söka ersättning för mark som man inte får bruka med hänsyn till artskyddet, säger Magnus.

Hur skulle ni sammanfatta läget när det gäller artskydd?

– Med tanke på de många ”fluffiga” formuleringarna i lagarna handlar det till syvende och sist mycket om bedömningar. Det kommer löpande nya domar som gör att rättsläget klarnar allt eftersom, men det vore bra med tydligare lagar från regering och riksdag och tydligare riktlinjer från Skogsstyrelsen, säger Magnus.

– Ja, det skulle vara bra för alla. På Skogsstyrelsens hemsida står det: *”I de flesta fall kommer du långt med god miljöhänsyn som att till exempel spara boträd eller skyddszoner och att undvika åtgärder under störningskänslig tid. I vissa fall kan det dock behövas mer långtgående hänsyn som att anpassa bruksmetoden eller att helt undvika åtgärden.”*

Men den svåra frågan är ju vad som är tillräcklig hänsyn. Skogsstyrelsen nya analys av skogsbrukets målbilder innehåller en bedömning av vilken betydelse den generella hänsynen har för ett stort antal fridlysta arter. Detta kommer att underlätta både för oss och för Skogsstyrelsen att bedöma när det behövs mer långtgående hänsyn än den generella vid en vanlig föryngringsavverkning.

Men det är fortfarande oklart i vilka lägen skogen går att bruka med hyggesfria metoder och när den måste lämnas helt orörd. Skogsstyrelsen behöver också förtydliga vilka artinventeringsmetoder som bör användas, säger Kristina och avslutar:

– Skogsägare och verksamhetsutövare vill göra rätt när det gäller artskydd, men dagens regelverk är ofta så komplext att det i stället skapar osäkerhet och frustration. För att skapa trygghet behövs mindre regelkrångel, inte fler lagar, och ett större fokus på tydlighet och praktiska lösningar. Här spelar SCA en viktig roll genom att hjälpa skogsägare med inventeringar och klargöra hur artskyddet kan hanteras på ett sätt där både naturvård och lönsamt skogsbruk kan fungera tillsammans.

På spaning efter tretåig hackspett

Mamma och pappa tretåig
hackspett håller koll
på sitt bo från en
gran i närheten.

SCAs naturvårdsspecialist Gustaf Nilsson rör sig med lätta steg i den hundraåriga granskogen nordväst om Sundsvall.

Han är ute på sin tredje och sista inventeringsomgång i området för att kartlägga om det finns tretåig hackspett här. Plötsligt stannar han och lyssnar koncentrerat medan han sveper med kikaren över träden.

– Hör ni det symaskinsliknande ljudet? Det är ungar som tigger efter mat, säger han. Då är inte bohålet långt borta!

Tretåig hackspett har de senaste åren förekommit i ett stort antal ärenden där avverkningsanmälningar har överklagats med hänvisning till artskyddsförordningen. Alla fåglar är fridlysta och att tretåig hackspett finns i ett område kan även vara en indikation på att skogen har höga naturvärden. I många fall har observationer av tretåig hackspett lett till avverkningsförbud.

– Om tretåig hackspett har observerats eller om det finns spår av den i ett område där vi planerar att avverka måste vi göra en inventering. Vi kollar alltid om det finns registrerade observationer, men även Skogsstyrelsen och den ideella naturvården kan göra oss uppmärksamma på observationer. Vi gör även egna inventeringar i förebyggande syfte, främst i större skogslandskap med sammanhängande äldre skog där det är sannolikt att det kan finnas tretåig hackspett, säger Gustaf.

I det här fallet har Gustaf inventerat ett större SCA-område där tanken är att göra ett antal avverkningar framöver. Han har även inventerat ett intilliggande område som ägs av en privat skogsägare som är kund till SCA. I det området har ideell naturvård gjort en inventering och observerat fågeln.

Skogsstyrelsens metodik

SCA använder sig av Skogsstyrelsens metodik för häckfågelinventering. Den är inriktad på nio prioriterade fågelarter, varav tretåig hackspett är en. Det gemensamma för arterna är att de främst förekommer i livsmiljöer med äldre barrskog som har träd i olika åldrar, gott om lövträd och död ved samt ligger nära våtmark eller vattendrag. >>>

Tretåig hackspett tyr sig gärna till äldre skog, främst gran, där det finns gott om död ved. Vid inventeringen bedömer Gustaf hur mycket stående döende och döda träd det finns i området.

Att arbeta med fågelinventeringar är tidskrävande, men också roligt och utmanande, menar Gustaf.

Inventeringen börjar redan på kontoret där Gustaf bland annat kontrollerar om det finns inrapporterade observationer i Artportalen och lägger upp sina inventeringsrutiner.

– Det krävs tre fältinventeringar och de ska göras i april, maj och juni, förklarar han. Metodiken har tydliga anvisningar om vilket väder som krävs och när på dygnet man ska vara i skogen. Det gäller att vara morgonpigg! I april ska man starta före gryningen och i maj och juni gäller det att vara på plats vid tretiden på morgonen.

Krävs rätt väder

Vädermässigt krävs det klart väder med sol eller växlande molnighet, svag till måttlig vind och ingen nederbörd.

– Jag ger mig ofta ut med kort varsel, när jag ser att vädret är det rätta, säger Gustaf.

Aprilinventeringen görs på skidor, eller på snöskor om inte skaren bär. Att göra en inventering medan marken är snötäckt gör det lättare att upptäcka spår av fåglarna i form av avfläkt bark och barkflagor från ringhack, eftersom trädresterna syns tydligt på snön.

– På stammen ser avfläkt bark ut som en liten skada och behöver inte vara från tretåig hackspett, eftersom det finns fler spettar som gör så. Men ringhack på barrträd är

det bara tretåig som gör. Då hackar den spår i stammen för att komma åt saven på våren. Enligt Skogsstyrelsens regler räknas ringhack som färskt om de är yngre än fem år, men det kan vara lite lurigt att avgöra hur gamla de faktiskt är. Dessutom kan de användas flera gånger.

De inventeringar som görs i maj och juni görs till fots.

– Tretåig hackspett tyr sig gärna till äldre skog, främst gran. Den vill att det ska finnas en stor mängd död ved eftersom det innebär att det finns gott om föda. Död ved är ett så kallat mått på livsmiljövärde för tretåig hackspett och vid inventeringen bedömer man hur mycket stående döende och döda träd det finns i området.

Noggranna observationer

För varje fågel som hörs eller syns noterar Gustaf tid, position, antal individer och det som kallas häckningskriterie.

– Jag anger i min fältdator om jag till exempel har sett

På våren kan tretåig hackspett göra ringhack runt stammen på barr- och lövträd för att komma åt saven. Ringhack syns bäst på lite avstånd, eftersom mönstret framträder bättre. Ringhack på ett barrträd är en god indikation på ett revir med tretåig hackspett och en eventuell häckning. När det gäller lövträd kan även större hackspett göra ringhack.

Spår efter hackspett i form av barkfläk är inte lätta att upptäcka för ett otränat öga, eftersom det ser ut som en liten skada i barken. Det är inte bara tretåig hackspett som fläker upp bark, även andra hackspett gör det. Det innebär att det är svårt att avgöra vilken fågel som har varit på trädet.

”Jag ger mig ofta ut med kort varsel, när jag ser att vädret är det rätta.”

ett par i lämplig häckningsmiljö, ett bobygge, spel, sång, ett bo med ungar eller ungar som får föda.

Enligt Gustafs inventering i området finns det spår av tretåig hackspett i form av både barkfläk och ringhack. Dessutom har han under morgonen observerat ett häckande par.

Det häckande paret får vi till vår stora glädje också se, på behörigt avstånd. Mamma och pappa tretåig hackspett flyger i full fart mellan träden för att samla föda som de matar ungarna i bohålet med.

– Man kan höra ungarnas läte på håll. Det liknar symaskinsknatter. Men kommer man för nära brukar föräldrarna varna och då tystnar ungarna, säger Gustaf.

Lämna tillräckligt med hänsyn

Vad blir då resultatet av den här inventeringen? Gustaf ska redovisa alla sina observationer i en rapport till Skogsstyrelsen, med förslag på åtgärder som visar att

SCA tar tillräckligt med hänsyn.

– När vi blir ålagda att göra en inventering av tretåig hackspett vill Skogsstyrelsen veta om den häckar inom det avverkningsanmälda området. De vill även veta områdets livsmiljövärde och om vi bedömer att vår åtgärd kan påverka fridlysta arter negativt, konstaterar Gustaf och tillägger:

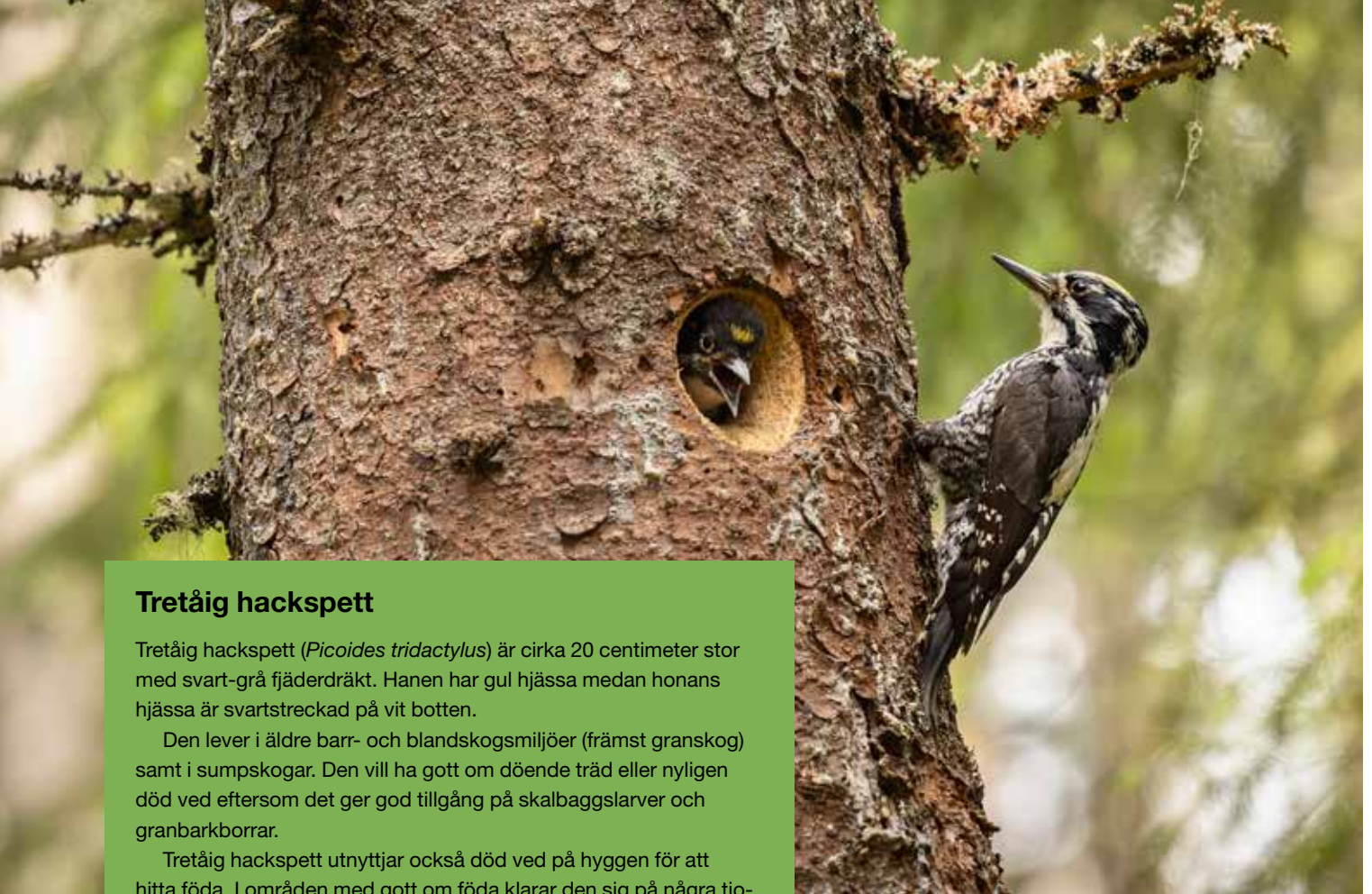
– Nu känner vi till att det finns ett revir med häckande tretåig hackspett här och vi vet vilka områden som är viktiga för dem. Eftersom hackspetten har ett krav på större sammanhängande områden med lämplig miljö, behöver vi tänka några varv extra på hur vi ska göra för att värna den.

Det faktum att det finns tretåig hackspett på en fastighet behöver inte betyda tvärstopp för avverkning. Är fastigheten stor kan man hitta sätt att lämna tillräckligt med hänsyn.

– Större skogsägare och bolag som SCA kan titta på skogen ur ett landskapsperspektiv och har därmed ofta bättre möjlighet att sätta av områden eller anpassa en avverkning.

Men för en skogsägare med en liten fastighet brukar de möjligheterna inte finnas och då kan ett avverkningsförbud få stor påverkan.

– Ett avverkningsförbud slår självklart mycket hårdare >>>

Tretåig hackspett

Tretåig hackspett (*Picoides tridactylus*) är cirka 20 centimeter stor med svart-grå fjäderdräkt. Hanen har gul hjässa medan honans hjässa är svartstreckad på vit botten.

Den lever i äldre barr- och blandskogsmiljöer (främst granskog) samt i sumpskogar. Den vill ha gott om döende träd eller nyligen död ved eftersom det ger god tillgång på skalbaggs-larver och granbarkborrar.

Tretåig hackspett utnyttjar också död ved på hyggen för att hitta föda. I områden med gott om föda klarar den sig på några tiotals hektar under sommaren. Vintertid utnyttjar den betydligt större områden för att hitta föda. Tretåig hackspett är klassad som nära hotad i den svenska rödlistan 2020.

Pappa tretåig hackspett matar en av ungarna. Bohålet är cirka 4-5 centimeter i diameter och sitter i det här fallet inte så högt upp på stammen. Tretåig hackspett kan göra sina bohål på 1-10 meters höjd.

mot skogsägare som har en mindre skogsfastighet och därför kanske bara planerar att göra en avverkning under sin livstid. Bara att få utredningarna utförda kan vara nog så tärnande på både ekonomi och ork och där har alla virkesköpande organisationer ett stort ansvar i att bistå de privata markägarna med stöd. På SCA tycker jag att vi verkligen tar det ansvaret.

Tar mycket tid

Gustaf tycker att tretåig hackspett är en spännande och rolig art att jobba med, men han konstaterar samtidigt att arbetet med att inventera fåglar är arbetskrävande.

– Vi lägger ner mycket arbete på artskyddet rent generellt, men just fågelinventeringar är särskilt krävande och har långa ledtider. Om vi får vetskap om fågelobservationer på sensommaren måste vi vänta till kommande vår för att göra inventeringen. Det betyder att en eventuell avverkning måste skjutas på framtiden.

Det är också rätt komplext att arbeta med fågelinventeringar.

– Ofta handlar det om bedömningar från fall till fall. Vi har flera naturvårdsåtgärder att ta till för att kunna ta tillräcklig hänsyn, och vi anser ofta att våra alternativa metoder med relativt försiktiga uttag av virke går att kombinera med bevarandet av de här arterna. Men där kan vi behöva vara tydligare mot myndigheter och även miljödomstolarna om hur åtgärderna ser ut. Det är inte alltid de har så bra kunskap om dessa alternativ. Det har hänt att vi har angett alternativa metoder som lösning, men att ärendena ändå inte fått klartecken från en miljödomstol.

Gustaf hinner med tre-fyra inventeringar på en säsong. Och även om de tar tid och är krävande så gillar han utmaningen i arbetet.

– Mitt jobb går mycket ut på att hitta skärpunkten mellan brukande och bevarande, och att besvara vad som är tillräcklig naturhänsyn utifrån de förutsättningar som finns i just det området. Det är det som är det roliga i jobbet – att hitta lösningar så att vi lämnar tillräcklig hänsyn, samtidigt som vi ofta också kan bruka skogen i viss mån.

TEXT: MISAN LINDQVIST FOTO: MICHAEL ENGMAN

Nya ansikten

**Anna Nordin, gruppchef
i Hälsingland och Härjedalen**

Bor i: Delsbo.

Familj: Gift med Mattias och har 3 vuxna barn samt katten Salle.

Om jag var ett träd skulle jag vara: En ek, eftersom de speglar min personlighet. En trygg och stabil person som står stadigt i stormar när andra söker skydd. Och så är de fina.

Favoritapp: Spotify. Jag lyssnar mycket på musik och leder gympass där musiken är en viktig källa.

Person jag beundrar: Min farmor, som tyvärr inte lever längre. Hon var en trygg och levnadsglad person som alltid fick människor runt omkring sig att känna sig sedda och välkomna. Hon spred glädje och gav trygghet och lärde mig att möta livet med en positiv inställning och styrka. Hennes sätt att vara inspirerar mig fortfarande.

Om jag vinner en miljon: Då skulle jag resa. Jag älskar att upptäcka och se världen.

**Lars Nilsson,
virkesköpare i Kalix älvdal**

Bor i: Överkalix.

Familj: Fru och 2 barn.

Det gillar jag med skog: Naturlivet och lugnet.

Så håller jag mig i form: Springer och cyklar sommartid. På vintern åker jag gärna längdskidor.

Jag skulle vilja uppleva: Att Sverige någon gång tar OS-guld i samtliga distanser inom längdskidor.

Det finns alltid i mitt kylskåp: Mjölk.

Bästa låten: Eftersom jag gillar julen väljer jag jullåten Mer Jul.

Det gör livet gott att leva: Familjen och att ha ett meningsfullt jobb.

**Joakim Nilsson Wihlbäck, virkes-
köpare i Umeå norra – Robertsfors**

Bor i: Täfteå utanför Umeå.

Familj: Sambon Sofi och jaktlabben "Tårtan".

Min favoritplats i skogen: Jaktkojan som min morfar har byggt vid Åbyälvens strandkant. Den står på mark som vår släkt ägt i generationer. Ligger oerhört vackert och har båt, grillplats och kamin. Supertrevligt för både dagsutflykter och övernattningsåret runt.

Mitt bästa inköp: Definitivt hunden.

En känd person jag vill bjuda på middag: Jag vill utnyttja möjligheten att lösa något av världens olösta mysterier. Till exempel någon som kan svara på var Alexander den store är begravnen eller vad som hände på Påskön eller liknande.

Drömrese: Japan.

Hobby: Allt utomhus. Gillar även mat, fotboll, resa och att umgås med familj och vänner.

**Robin Berglund,
virkesköpare i Indal-Liden**

Bor i: Sundsvall.

Familj: Sambo, två barn och en norrbottenspets.

Mitt råd till dig som äger skog: Tänk långsiktigt.

Min största extravagans i livet: Min flugfiskeutrustning.

Om jag fick resa i tiden, då reser jag till: Sveriges industrialisering på 1800-talet.

Senast lästa bok: Mats Sundins självbiografi. Trevlig bok för den som är intresserad av hockey, ger en inblick i hans liv med framgång och motgång.

Tre ord som beskriver mig: Strukturerad, engagerad och nyfiken.

Det roligaste jag vet: Att fiska med barnen.

EUDR på paus ännu ett år

EUs avskogningsförordning EUDR har skjutits upp ännu ett år. Förordningen, som ska förhindra handel med varor som bidrar till avskogning och skogsförstörelse i världen, ska börja tillämpas först 30 december 2026. Reglerna omfattar bland annat träråvara och produkter tillverkade av träråvara.

– SCA har kommit långt med förberedelserna, men pausen ger branschen mer tid att reda ut viktiga detaljfrågor. Privata markägare berörs främst vad gäller leveransvirke och där finns det förslag på förenklade regler, vilket är bra. Mer information kommer framåt sommaren, säger Magnus Wikström, chef för Industriförsörjning vid SCA Skog.

Rätt till ersättning när artskyddet sätter stopp för skogsbruk

Skogsägare ska ha rätt till ersättning när de begränsas i sina möjligheter att bruka skogen på grund av artskydd. Det anser regeringen som föreslår en ersättningsnivå på 125 procent av den minskning av fastighetsvärdet som begränsningen ger upphov till.

– Förslaget är positivt. Men det viktigaste för hela samhället och klimatomställningen är att staten skapar goda förutsättningar för att skogsägare i de flesta fall kan bruka skogen, säger Jonas Mårtensson, affärsområdeschef SCA Skog.

Förslaget om artskyddsersättning är efterlängtat. Artskyddet har på senare år blivit en av de största rättsliga utmaningarna för Sveriges skogsbruk, i och med att många skogsägare har förlorat möjligheten att bruka skogen – i många fall utan att få ekonomisk kompensation.

125 procents ersättning

Enligt regeringens förslag ska en skogsägare ersättas med 125 procent av den värdeminskning som uppstår när ett förbud inskränker markanvändningen. Nivån är densamma som gäller när man skapar områdesskydd som exempelvis naturreservat. Tanken är också att Skogsstyrelsen ska göra överenskommelser med

skogsägaren i godo, och därmed ska man kunna undvika segdragna och kostsamma domstolsprocesser.

– Det är bra att vi äntligen får ett tydligt system för ersättningsfrågan. Det är också viktigt att säkerställa att ersättningen beskattas på samma sätt som ersättning för områdesskydd, så att inte skogsägaren får se en stor del av pengarna försvinna till Skatteverket. Sedan hoppas vi att antalet domstolsprocesser faktiskt minskar, som regeringen tror. Det skulle gynna alla, säger Jonas.

Knapp budget

Regeringen har avisat att den årliga budgeten för artskyddsersättning ska vara 100 miljoner kronor.

– Det är en knapp budget, som nog bara räcker till att

”Vi vill gärna se ett alternativ där markägaren kan få ersättningsmark i stället för pengar.”

JONAS MÅRTENSSON, AFFÄRSOMRÅDESCHEF SCA SKOG

skydda en bråkdel av allt som stoppas i dag. Dessutom vill många skogsägare faktiskt äga skog som de får bruka. Därför skulle vi gärna se ett alternativ där markägaren kan få ersättningsmark i stället för pengar. Det skulle även bli billigare för staten, säger Jonas.

Fortsätta bruka skogen

Jonas menar dock att även om regeringens förslag är bra, så är det viktigt att en stor del av skogen kan fortsätta att brukas.

– Skogsnäringen och skogens produkter är en viktig pusselbit i arbetet med att skapa ett hållbart, biobaserat samhälle. Svenskt skogsbruk genererar dessutom både sysselsättning och välfärd i hela landet. Det har vi inte råd att förlora. Men det förutsätter att vi skogsägare får fortsätta att bruka våra skogar.

Jonas konstaterar att det behövs en tydlig balans mellan att bruka och bevara, där man både beaktar tillgången på virke och lönsamhet för skogsägare samtidigt som den biologiska mångfalden värnas.

Förslag om ändrade fridlysningsregler

Vid sidan av artskyddsersättningen föreslår regeringen ändringar av fridlysningsreglerna för vissa arter. Det ska

bidra till att minska orimliga konsekvenser av artskyddet.

– Förslaget att artskyddet ska utgå från arternas faktiska skyddsbehov är bra. Det skulle exempelvis kunna betyda att fynd av orkidén knärot, som trots att den är vanligt förekommande ändå stoppar många avverkningar, inte längre ska leda till omfattande inskränkningar, säger Jonas och fortsätter:

– Nu vill dock Naturvårdsverket ändå skydda knäroten genom att hänvisa till CITES-reglerna som reglerar handel med hotade arter. Naturvårdsverket gör tolkningen att det utgör en tillräcklig grund för att ha kvar fridlysningsreglerna för knärot. Men det är inte rimligt anser vi, så här hoppas vi att regeringen sätter ner foten.

Jonas betonar att ett väl fungerande artskydd, med en tydlig ersättningsrätt, inte står i motsats till en bra naturvård.

– Tvärtom. Att värna de skogsägare som tar ansvar och sköter sin skog är en förutsättning för att vi ska kunna bevara och utveckla den biologiska mångfalden på lång sikt. Utan inkomster finns inga pengar till naturvård. Därför måste vi få ett stopp på dagens rättsosäkra system där den som sköter sin skog löper stor risk att straffas genom att inte få bruka den.

TEXT: MISAN LINDQVIST FOTO: MICHAEL ENGMAN

Ekonomisk och juridisk rådgivning

– SCA samarbetar med Ludvig & Co

SCA har inlett ett samarbete med Ludvig & Co för att kunna erbjuda ett helhetskoncept för skogsägare.

– Vi vill förenkla vardagen för våra kunder och erbjuda ett bra stöd kring alla frågor som rör skogen. Vi på SCA står för rådgivning kring skogsskötsel, medan Ludvig & Co hjälper till med sådant som rör skogens ekonomi och juridik, säger Peter Lagerkvist, affärsutvecklare vid SCA Skog.

Som skogsägare, och därmed näringsidkare, gäller det inte bara att ha koll på allt som rör skötseln av skogen. Man måste även ha koll på en del juridik och inte minst på skogsekonomin.

– Våra kundundersökningar visar att många skogsägare upplever skogsekonomin som krånglig, särskilt eftersom intäkter och utgifter sällan går i takt med varandra, säger Peter och fortsätter:

– Det finns många bra verktyg för att få till en bra

ekonomisk situation, men det är ofta komplext och i många fall krävs det noggrann planering och expertkunskap. Tack vare vårt samarbete med Ludvig & Co kan vi nu erbjuda sådana tjänster.

Stöttar SCAs kunder

Ludvig & Co har över 100 kontor i Sverige och en stor stab av medarbetare som arbetar med ekonomi och juridik kopplat till skog.

”Det finns många bra verktyg för att få till en bra ekonomisk situation.”

– Att äga skog är en långsiktig investering och en verksamhet med stora möjligheter. Vi ser fram emot att kunna stötta SCAs kunder med all vår kunskap kring skoglig ekonomi. Tack vare att vi också har många medarbetare som är specialiserade på juridik som rör skogliga frågor kan vi även erbjuda experthjälp för exempelvis naturvårdsärenden, intrång och generationsskiften, säger Mikael Palm, ansvarig för den skogliga verksamheten inom Ludvig & Co.

Flera erbjudanden

Ludvig & Co och SCA har tagit fram ett startpaket med olika erbjudanden.

– Som SCA-kund kan du få en kostnadsfri juridisk översikt, där vi går igenom dina juridiska förutsättningar som skogsägare och pekar ut viktiga dokument och eventuella luckor. Du kan också få inledande ekonomisk rådgivning som ger koll på nuläget för att hitta en god skattemässig situation, säger Peter.

– Att ha koll på skattereglerna kan göra stor skillnad för resultatet i din skogsverksamhet. Rätt planering kan både minska kostnader och skapa bättre långsiktiga möjligheter, tillägger Mikael.

Dessutom finns det möjlighet att få en första genomgång inför ett generationsskifte, där både juridiska och ekonomiska konsekvenser förklaras på ett tydligt sätt.

Väljer man att gå vidare för att få mer stöd eller en djupare utredning av en fråga ger Ludvig & Co en tydlig offert på vad det kommer att kosta.

Alla skogsägare som har gjort virkesaffärer med SCA eller har affärer på gång får tillgång till erbjudandena.

– När du som SCA-kund har frågor som rör ekonomi och juridik kontaktar du bara din lokala virkesköpare och ber om stöd. Virkesköparen för sedan över ärendet till Ludvig & Co. Inom 48 timmar blir du kontaktad av deras rådgivare för att boka in ett möte, antingen digitalt eller på plats på ett kontor, förklarar Peter.

Givetvis har SCAs kunder även tillgång till Ludvig & Co:s övriga tjänsteutbud.

– Så här i deklarationstider är det exempelvis många som vill ha hjälp med bokföring och deklaration och sådana ärenden jobbar Ludvig & Co mycket med, säger Peter.

Han betonar att det här bara är början på SCAs samarbete med Ludvig & Co.

– Vi kommer löpande att utveckla samarbetet för att göra det ännu enklare för våra kunder att äga skog.

TEXT: MISAN LINDQVIST

Vinn Skogsägarens Företagsbok 2024/2025

Vi lottar ut fem exemplar av Skogsägarens Företagsbok 2024/2025. Boken ges ut av Ludvig & Co.

Boken passar dig som vill bli, ska bli eller redan är skogsägare. Du får både en översiktlig bild över företagandet och ekonomin kring skogsbruk och en konkret handbok som stöd i din vardag. Dessutom är boken en utmärkt introduktion till dig som funderar på generationsskifte.

Vill du vara med i utlottningen? Berätta i så fall vad vill du att Din Skog ska ta upp för ämnen när det gäller ekonomi och juridik för skogsägare. Mejla ditt förslag samt namn och postadress senast den 22 april till info.skog@sca.com

I väntan på rödinghugg

A black fishing rod with silver rings is angled diagonally across the frame. A lure with a large, realistic eye and orange and silver body is attached to the line. The line extends downwards, ending in a small red and yellow bobber. The background is a clear, solid blue sky.

Solen lyser från en klarblå himmel, det är ett par grader kallt och helt vindstilla på Djupsjön väster om Sundsvall. Med var sitt pimpelspö i händerna njuter familjen Öhman både av vårvin- tern och av spänningen inför ett eventuellt napp.

– Det här är helt perfekt, säger Tuva Öhman. >>>

Tuva Öhman väntar på napp medan farfar Börje borrar ett nytt hål.

Den lilla bilden visar Tuvas egentillverkade mormyrskor som brukar vara ett säkert kort.

Familjen Öhman har ett brinnande intresse för fiske och den här soliga dagen är flera generationer på plats på Djupsjön för att pimpla tillsammans.

– Vårvintern är den bästa tiden att vara på isen – det är så mycket mysigare än mitt i kallaste vintern. Jag känner verkligen lugnet sådana här dagar och samtidigt är det spännande att vänta på nappet, konstaterar Therese, mamma till Tuva.

Från botten och upp

Hon har fiskat sedan hon var barn och vet vad som brukar fungera. I dag har hon satsat på ett blänke med två gula ”blikar”, alltså blinkande gula lampor. Några centimeter längre ned på linan sitter en liten droppformad mormyrskor, med maggot på kroken.

– Jag sänker ner linan tills jag märker att blänket har nått botten och då vevar jag upp en liten bit. Sedan varvar jag mellan att göra långsamma rörelser med spöet och

att hålla det helt stilla, säger hon.

Om det inte har hänt något på en stund så vevar hon upp linan en liten bit till och sedan fortsätter hon så tills blänket är nära iskanten. Har det inte nappat då så är det dags att sänka ner blänket till botten igen eller kanske borra ett nytt hål.

Ekolod ökar spänningen

Några meter ifrån Therese sitter Tuva. Hon är ännu mer noggrann med utrustningen och brukar tillverka egna mormyrskor.

– Den här brukar vara effektiv, säger hon och håller upp en rosa mormyrskor med vita och svarta ögon. Med några maggotar på kroken så blir det riktigt bra.

Tuva använder gärna ekolod när hon fiskar. Då lägger hon en liten givare i ishålet och sedan kan hon se på en skärm när det kommer fisk. Hon kan också se om fisken intresserar sig för betet och om

Visst nappar det. Men den här gången var det inte någon röding, utan en liten abborre som fastnade på Therese Öhmans krok.

den följer efter när hon rör på det.

– Det är mer spännande när man har ekolod och det blir en helt annan typ av fiske. Man blir mer engagerad och har mycket större chans att kroka fisken.

Hon hinner inte mer än säga det förrän det dyker upp en fisk på skärmen. Fisken är sugen på Tuvas bete och hon krokar den vant – en fin röding visar det sig.

– Nu gäller det att snabbt få ner betet igen, för kommer det en röding så brukar det ofta komma fler, säger hon.

Tur eller erfarenhet

Tuvas farfar, Börje Öhman, är också på plats. Han är en mycket engagerad fiskare och vice ordförande i Sundsvalls sportfiskeklubb.

– Fiske är ett fantastiskt fritidsintresse. En sådan här dag när man får sitta i solen, pillar på sitt spö och låta tankarna vandra – då är det toppen. Samtidigt är det socialt och ett trevligt sätt att umgås, säger han.

– Ja, du brukar gå runt och surra med alla som är på isen, inflikar Tuva och skrattar.

Att äta en god lunch är lika viktigt som att fiska.

Säkerhet på isen

Säkerheten går alltid först. Var extra försiktig under vår och höst då isen är som svagast.

Isdubbar runt halsen – din viktigaste försäkring om du går igenom isen.

Hansalina (räddningslina) – gör att du kan hjälpa någon upp utan att själv behöva gå för nära en svag iskant.

Sällskap – gå aldrig ut ensam på isen.

Flytoverall – ger flytkraft om olyckan är framme.

Sundsvalls sportfiskeklubb

Klubben arrenderar flera fiskevatten där de sätter i fisk, bland annat Djupsjön. De jobbar också med vattenvård och gör insatser för att förbättra fiskens vandringsmöjligheter i ett par år.

Hon påpekar också att Börje ”brukar ha sådan tur, så han får alltid fisk”.

– Ja, men handlar det bara om tur eller kan det vara så att jag har lärt mig en del genom åren, säger han med ett leende. Har man fiskat mycket i en sjö så vet man var fisken brukar stå och vilka beten fisken gillar.

Mat och gemenskap

Det är dags att göra avbrott för lunch. Hela familjen samlas vid ett vindskydd för att grilla hamburgare.

– God mat, fika och gemenskap är lika viktigt som fisket, säger Börje och fortsätter:

– Jag vill verkligen tipsa om fiske som ett sätt att umgås med familj och vänner. Man behöver inte ha en massa specialutrustning för att komma i gång, utan man kan stanna till på en mack och köpa ett pimpelspö som är komplett med blänke och krok. Och den som vill ha tips och råd kan kontakta närmaste fiskeklubb. Vi tar emot nya medlemmar med öppna armar.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON FOTO: OLLE MELKERHED

Jämställd skog

Skogsnäringen arbetar tillsammans för en inkluderande och jämställd skogssektor där alla, oavsett kön, har samma makt och rättighet att agera.

Skogssektorns jämställdhetsråd är ett nationellt forum för dialog och samverkan i syfte att nå en jämställd skogssektor. På hemsidan jamstalldskog.se finns nyheter, rapporter och seminarier.

Skogsnäringen är viktigast

Skogsindustrin är den näring som Sveriges befolkning tycker är mest betydelsefull för svensk ekonomi. Det visar en ny opinionsundersökning av Demoskop.

I undersökningen deltog 3 000 personer och 43 procent väljer skogsindustrin som en av de viktigaste näringarna. Det är den högsta siffran av samtliga branscher som ingick i mätningen.

FOTO: MIKAEL BERG

1 165 hektar återställda våtmarker

Sedan 2021 har SCA återvätat 1 165 hektar utvalda våtmarker. Det handlar både om restaureringar i egen regi och sådana som SCA gör som markvärd i samverkan med andra. Våtmarker, som till exempel myrar och rikkärr, fungerar som naturens eget reningsfilter. Genom restaureringar ökas våtmarkernas buffrande förmåga. Det betyder att marken blir blötare och att vattnet stannar kvar en längre tid, vilket gör att det renas bättre. Restaurering gynnar även biologisk mångfald och minskar utsläppen av växthusgaser.

Miljöaktivister döms för stoppad avverkning

Svea hovrätt har dömt fyra medlemmar i BirdLife efter att de stoppade en pågående avverkning i Leksand. Avverkningen utfördes av sågverksföretaget Fiskarheden, som stämde miljöaktivisterna.

Fiskarhedens avverkning stoppades av miljöaktivisterna hösten 2023. Avverkningen hade då redan prövats i domstol, efter att BirdLife överklagat ärendet. Mark- och miljödomstolen utfärdade ett interimistiskt förbud, men efter att ha prövat ärendet avlog domstolen sedan överklagan. BirdLife drev frågan vidare men Mark- och miljööverdomstolen gav inte något prövningstill-

stånd, utan avverkningen kunde återupptas. Fyra medlemmar i BirdLife stoppade då avverkningen genom att gå innanför säkerhetsgränsen så att maskinerna tvingades stanna.

Fiskarheden stämde aktivisterna och vann i tingsrätten. Nu har Fiskarheden även fått rätt i Svea hovrätt och aktivisterna döms för egenmäktigt förfarande. Enligt hovrätten fanns alla tillstånd som krävdes för avverkningen och rätten anser att det är

bevisat att de fyra åtalade tillsammans planerade för att försöka stoppa den. Påföljden blev bland annat dagsböter och skadestånd för uteblivet arbete.

KÄLLA: ATL

Avverkning stoppad av aktivister

Fiskarheden fick rätt mot miljöaktivister

miljarder

Så mycket kan EUs regelverk och politiska beslut komma att kosta skogsnäringen, varje år. Det får stor påverkan på konkurrenskraft och tillväxt – och klimatomställningen. Läs mer i Skogsindustriernas rapport "Till vilket pris?".

LÄSTIPS!

Det stora skogsrånet

Tankesmedjan Timbro har publicerat en rapport där skogsägare berättar om sina upplevelser av aktivister, myndigheter och lagar. Rapporten ger en bild av den verklighet som många skogsägare stöter på när de försöker bruka sin skog.

"Skogsnäringen behöver ta striden om orden i skogen."

Peter Holmgren, skoglig doktor och konsult inom skogsnäringen, beskriver hur språkliga trick används för att försöka stoppa skogsbruket (ATL 14/1 2026).

Färre fjällrävar men positiv trend

2025 års inventering visar att det finns cirka 526 vuxna fjällrävar i Sverige, Norge och Finland. Det är en minskning jämfört med året innan, då populationen uppskattades till 582 individer.

Fjällrävens tillväxt är starkt kopplad till förekomsten av smågnagare. Under året har många områden i Norge och norra Sverige haft låga smågnagarbestånd och det har påverkat antalet fjällrävskullar. Samtidigt är den långsiktiga utvecklingen i Sverige positiv, även om variationen mellan enskilda år är stor. Fjällräven är fortfarande klassad som starkt hotad.

KÄLLA: NATURVÅRDSVERKET

Bra betyg för contortatall

En studie från Skogforsk visar att dagens contortatall har hög tillväxt. Det ger goda förutsättningar för att få fram ännu bättre contortatallar i framtiden som kan bidra till ännu mer virke i Sveriges skogar.

Skattvandring i skogen

– vad får du dra av i din verksamhet?

Vilka kostnader får man egentligen dra av i sitt skogsbruk? Är det till exempel avdragsgillt med en lantmäteriförrättning, ett jaktorn eller att hyvla en skogsbilväg – eller räknas det som privata utgifter?

– Gränsdragningen påverkar deklarationen och hur mycket skatt du i slutänden ska betala, säger Jan Wiklund, skatteexpert vid SkogensHus.

Följ med Jan och Din Skog på en skattvandring genom skogen!

FOTO: HENKE OLOFSSON

Att äga en skogsfastighet innebär att du driver ett företag och att du räknas som en enskild näringsidkare. Det betyder att alla intäkter och kostnader som är kopplade till skogen ska tas upp i näringsverksamheten.

– När jag är i skogen tänker jag ofta på vilken skattekaraktär olika intäkter och kostnader har – om de räknas till näringsverksamheten eller till det privata. Låt oss ta en skogspromenad och titta närmare på några olika exempel, säger Jan.

När det gäller kostnader som hör till näringsverksamheten behöver man även veta om de är direkt avdragsgilla eller om de ska skrivas av över tid.

– I regel är det så att underhåll är direkt avdragsgillt, medan nybyggnationer ska skrivas av under en längre period, säger Jan.

Några olika exempel på det finns också med på skattvandringen och som bonus bjuder Jan på andra skogliga ekonomitips.

Nybyggd väg

Vi börjar vår vandring på en alldeles nybruten skogsbilväg. Skogsbilvägar räknas som en markanläggning i näringsverksamheten.

– En markanläggning är något som ska användas i verksamheten under en längre tid och är alltså inte något som förbrukas på en gång. Hela kostnaden får därför inte dras av direkt, utan vägen skrivs av med tio procent per år under en tioårsperiod, förklarar Jan.

För enklare grovbrutna vägar och vintervägar gäller däremot andra regler. De har inget bestående värde, så då får du dra av hela kostnaden på en gång.

Underhåll av väg

När det behövs åtgärder för en redan befintlig väg – som att hyvla, grusa, laga potthål, rensa diken eller förstärka vägbanan – betraktas det som löpande underhåll. Det innebär att du får dra av hela kostnaden direkt.

Här har vägen ett mjukt parti och det har bildats en grop som fylls med vatten när det regnar. Skogsägaren behöver dränera bort vattnet och lägga på grus. Det är ett exempel på en åtgärd som räknas som underhåll och som kan dras av direkt.

Här behövde skogsägaren renovera infarten till skogsbilvägen och byta ut vägtrumman. De kostnaderna får också dras av direkt.

Skötsel av en enklare väg

Genom ett skogsbestånd går en enklare, gräsbevuxen väg. Vägen hålls öppen genom att den slås med slag-slättermaskin vartannat år. Är det en kostnad som hör till näringsverksamheten?

– Ja, den kostnaden är absolut avdragsgill. Vägen underlättar för att kunna titta till och sköta om sin fastighet, säger Jan.

Broar

Ibland behövs en bro för att komma fram med skogsbilvägen på fastigheten. Bron räknas även den som en markanläggning och hör till skogsbilvägen i näringsverksamheten. Den ingår också i avskrivningsunderlaget för skogsbilvägen. Därmed skrivs kostnaden av med tio procent per år under en tioårsperiod.

Skogsvård

Att markberedning, plantering och röjning hör till näringsverksamheten är kanske givet, men får man dra av hela kostnaden direkt?

– Ja, här är det direktavdrag som gäller, även om det är åtgärder som gynnar din skog under lång tid. Det räknas som en del av den löpande driften, säger Jan.

Samfälligheter för vägar och fiskerätter

Det är vanligt att man är flera delägare i en skogsbilväg och att man då bildar en vägsamfällighetsförening. Man kan också bilda samfällighetsföreningar för exempelvis älvar med fiskerätter. Vad gäller då kring skatter?

– Samfälligheten är inte något eget skattesubjekt, utan enbart en förvaltare. Det är markägarna som är skattesubjekt och det innebär att det är de som får göra avdrag för kostnader och moms. Kostnader och intäkter fördelas ut på dem som ingår i samfälligheten, via samfällighetens kassör. Redovisningen från kassören räknas som ett godkänt underlag till Skatteverket, säger Jan.

Jakttorn

Kostnaden för jakttorn och annat som är kopplat till jakt får inte dras av på näringsverksamheten.

– Skatteverket ser jakt som en privat angelägenhet. Det gäller även om man jagar älg för att minska betesskadorna, säger Jan.

Rågångar och lantmåteriförrättningar

Under vår skattvandring genom skogen kommer vi fram till ett stenröse som markerar en rågång, alltså en gräns till en annan fastighet. Här finns det också skatteregler att tänka på.

– Kostnaderna för gränspinnar, sprejfärg och annat som behövs för att märka ut rågångarna hör till näringsverksamheten, förklarar Jan.

Ibland kan det vara så svårt att hitta gränsmarkeringarna att man behöver anlita Lantmäteriet. Då är den kostnaden också avdragsgill och hela kostnaden får dras av direkt.

När det gäller kostnader för andra typer av lantmåteriförrättningar är det lite mer komplicerat. Om du slår ihop två fastigheter och på så sätt får en bättre arrondering, alltså att marken blir mer samlad och mer praktiskt utformad för brukandet, så är kostnaden direkt avdragsgill.

Om du däremot anlitar Lantmäteriet för en förrättning som inte förbättrar arronderingen så gäller andra regler. Det kan till exempel handla om att du styckar av en fastighet. Då räknas förrättningskostnaden som en anskaffningskostnad för den nybildade fastigheten och kostnaden får dras av den dag som den fastigheten säljs.

FOTO: ADOBE STOCK

Skyddskläder

Jobbar du själv med praktiska åtgärder i din skog? Då kan du dra av kostnaden för skyddskläder och skyddsutrustning som huggarbyxor, skor med stålhätta, hjälm och hörselkåpor. Även varselkläder är avdragsgilla.

Det går däremot inte att göra avdrag för kläder som klassas som fritidskläder, exempelvis stövlar eller kläder och kängor i Gore-Tex-material. Om det däremot rör sig om profilkläder med tryck, till exempel "Matildas jord & skog" är det helt okej.

FOTO: MICHAEL ENGMAN

Körkort och motorsågskörkort

Du kan behöva bilkörkort i din näringsverksamhet men även om kunskapen behövs i skogsbruket räknas utbildningen som privat. Motorsågskörkort har däremot en tydlig koppling till yrkesmässigt skogsbruk, så den utbildningen är avdragsgill.

Skoter och fyrhjuling

Det kan vara praktiskt att ha en snöskoter eller fyrhjuling för arbetet i skogen, men det är inte alltid okej att dra av kostnaden för dem. Det finns flera rättsfall där domstolen har underkänt avdrag för inköp av snöskoter och fyrhjuling, eftersom den ansett att inköpen har varit av privat karaktär.

När domstolen har gjort bedömningarna har den tittat på tre olika saker för att avgöra om fordonen är avsedda för privat bruk eller om de ska användas i skogsbruket.

- 1. Teknisk utrustning:** För skotrar är det en fördel om det finns backväxel, dragkrok och en stark motor. För fyrhjulingar är det en fördel om de är terrängregistrerade eller traktorregistrerade och inte registrerade som motorcykel.
- 2. Hur skogsskiftena ser ut:** Areal, läge och terrängförhållanden kan vara av betydelse.
- 3. Hur verksamheten bedrivs:** Avverkar du själv i din skog och säljer leveransvirke? Hur mycket skötsel kräver din fastighet? Ju mer självverksam du är som skogsägare, desto större sannolikhet är det att få igenom avdraget. I Skatteverkets bedömningar ser man en tendens till att ju större fastigheten är, desto lättare är det att få dra av inköpen.

Läsplatta, gps och appar

Använder du läsplatta eller gps för att till exempel titta på din skogsbruksplan eller hitta dina rågångar? Då räknas de som arbetsverktyg i din näringsverksamhet och är okej att dra av.

Det finns också appar som kan vara användbara i skogsbruket.

– Själv är jag en flitig användare av appen Tracker. Den är i grunden tänkt att användas för jakt, men jag använder den för att markera ställen på fastigheten där jag behöver göra olika åtgärder. Det kan vara allt ifrån ett bestånd som behöver röjas till ett potthål i en väg eller en rågångsstolpe som behöver bytas ut. Eftersom jag använder appen för att sköta min skog kan jag dra av kostnaden för abonnemanget i min näringsverksamhet, säger Jan.

Resor till och från den egna skogen

Generellt sett får du göra direktavdrag för resor inom den egna fastigheten. Bor du på fastigheten klassas alla resor som har med näringsverksamheten att göra som näringsresor.

Bor du däremot långt ifrån skogsfastigheten får du räkna resorna till och från skogen som arbetsresor. De är alltså privata, men ändå avdragsgilla med schablonbeloppet 25 kronor per mil för det som överstiger 11 000 kronor per år, inklusive resor till och från ditt vanliga arbete.

Kaffe och matsäck i skogen

Trots att det kanske känns kopplat till arbetet räknas matsäcken i skogen som privata levnadskostnader och får inte dras av. Men om du tar med fika för att bjuda på vid en virkesaffär räknas det som enklare förtäring och då får du dra av kostnader upp till 60 kronor person.

Ekonomitjänster

Kostnader för att upprätta bokslut och för löpande redovisning är avdragsgilla. Detsamma gäller rådgivning som rör skogsfastighetens ekonomi och skatter.

Så får du en bra skattesituation efter en avverkning

Vi promenerar igenom ett granbestånd som är nästan 100 år gammalt. Här är det dags att göra en föryngringsavverkning och det kommer att ge en rejäl virkeslikvid.

– Att intäkter från föryngringsavverkningar och gallringar hör till näringsverksamheten är ganska självklart. Här är frågan i stället hur man kan få till en bra skattesituation, säger Jan.

De ekonomiska förutsättningarna är speciella för skogsägare. Intäkterna kommer ojämnt och det kan leda till att man får betala en väldigt hög skatt. De flesta andra företagare har intäkter och kostnader som är mer jämnt spridda över åren, vilket ger helt andra förutsättningar.

För att skogsägare ska få en mer rättvis situation finns det en rad verktyg att använda sig av, bland annat skogsavdrag och skogskonto. Regelverket kring skatter är komplicerat, så att ta hjälp av en ekonomisk rådgivare brukar vara en god investering.

Skogsavdrag i första hand

När du får intäkter från en avverkning bör du i första hand använda dig av skogsavdrag, om du har något sådant kvar, tipsar

Jan. Skogsavdrag innebär att du har rätt att skjuta upp beskattningen på en viss del av dina avverkningsintäkter när du har köpt en fastighet. Utrymmet för skogsavdrag uppgår till 50 procent av den del av köpeskillingen som avser skog.

Fördela inkomsterna

Det finns också verktyg för att fördela inkomster över flera år och därmed slippa de högsta skattesatserna. Skogskonto och betalningsplan är de vanligaste alternativen och de går utmärkt att kombinera. Ibland finns det också möjlighet att använda sig av periodiserings- eller expansionsfond, men här vill Jan höja ett varningens finger.

– Om det handlar om mindre summor, upp till 50 000 kronor, så är det inte någon större fara. Men handlar det om mer pengar bör man verkligen veta vad man gör. Blir det fel kan man få betala en riktigt hög skatt.

Investera i röjning

Jan tipsar också om att använda en del av virkesintäkterna för att bekosta röjningar.

– Att röja är så otroligt viktigt för att forma fina bestånd, så passa på att göra det i samband med att du gör en föryngringsavverkning. Då kan du kvitta intäkter mot kostnader.

Att markbereda och plantera är också centralt, men det brukar vara mer självklart

att avsätta pengar för det vid en avverkning, menar Jan.

– Ofta har skogsägaren kommit överens med företaget som sköter avverkningen om att de även tar hand om återväxten. Då är det vanligt att företaget behåller en del av virkeslikviden för att täcka de kostnaderna.

Det kan också vara klokt att fundera över om man ska rensa gamla diken i samband med att man gör en avverkning.

– Kanske finns det diken som har börjat växa igen. Då kan de behöva rensas för att återfå sin ursprungliga funktion och skapa bra förutsättningar för den nya generationen skog. Det kan vara en bra investering och ett sätt att kvitta kostnader mot intäkter och på så sätt få ner skatten, säger Jan.

Amortera på lånen

Även om man investerar en del av virkeslikviden i åtgärder på fastigheten blir det ofta ett överskott. Jan menar att det ofta är bra att använda en del av det till amortering, ifall man har några lån.

– Det gäller oavsett om man har ett lån på fastigheten eller om man har privata lån och därmed behöver skatta fram privata pengar för att kunna amortera. Om man använder sig av räntefördelning för att få fram pengar till amortering betalar man 30 procent i skatt – det är ofta en bra lösning. säger Jan.

TEXT KERSTIN OLOFSSON FOTO: HENKE OLOFSSON

Hur gör jag med grannens stormfällda träd?

Hej,

Jag har servitut på en väg till min skogsfastighet. Det har blåst ner en hel del träd över vägen och de ligger fortfarande kvar. Jag har planerat att avverka på vårkanten och då behöver vägen vara framkomlig. Har markägaren skyldighet att ta bort träden eller kan jag göra det själv?

BERTIL

Hej! Vem som är ansvarig för att ta bort träden beror på hur servitutet är formulerat och vad som var avsikten när servitutet bildades. Så ett första steg är att granska vad som står skrivet.

Om det inte står något om underhållsfrågan är det normalt sett servitutshavaren, alltså du, som ansvarar för det löpande underhållet av vägen och därmed har ansvar för att ta bort träden.

Träden tillhör emellertid markägaren, och förenklat kan man säga att du behöver hantera det nedfallna virket på ett så omsorgsfullt sätt som situationen ger möjlighet till. Mitt råd är därför att du pratar med markägaren innan du tar bort träden.

Om det står i servitutet att markägaren på något sätt ska delta i underhållet av vägen kan det vara dennes ansvar att ta bort träden. Det finns inget lagstadgat tidsperspektiv gällande hur snabbt markägaren behöver agera, utan lagen säger att en markägare inte får hindra servitutshavaren från att nyttja sitt servitut utan att ha goda skäl för det.

havaren från att nyttja sitt servitut utan att ha goda skäl för det.

En storm är något som ligger utanför markägarens kontroll. Om markägaren inte medvetet låtit ruttna träd stå kvar på marken, utan det är friska träd som fallit över servitutsvägen, kan det vara svårt för dig att kräva att markägaren ska ta bort träden omedelbart.

Men du kan välja att göra det själv. Även om det står i servitutet att markägaren har åtagit sig ett visst underhållsansvar är du som servitutshavare inte förbjuden att delta i underhållet. Du har alltså

rätt att ta bort träden för att du ska kunna nyttja ditt servitut.

Men börja med att prata med markägaren och berätta att du har planerat att avverka under våren och behöver använda dig av vägen då. Det är alltid bäst att ha en dialog sinsemellan för att se om man kan komma överens.

Karolina Berg,
senior jurist vid Ludvig & Co

Ansvarig utgivare:
Jonas Mårtensson
Redaktion:
Misan Lindqvist, SCA Skog,
Kerstin Olofsson Kommunikation
Formgivare: Matsson R & I
Omslaget: Kristina Eriksson
Foto: Michael Engman

Tryck:
Stibo Vimmerby
Upplaga:
42 000 ex
Adress:
SCA Skog AB,
851 88 Sundsvall
Tel:
060-19 30 00
sca.com/skog

Din Skog distribueras till skogsägare med skog i de fem nordligaste länen.

SCA värnar om den personliga integriteten och du kan läsa mer om hur vi hanterar dina personuppgifter på www.sca.com/gdpr

Om du inte längre vill ha Din Skog kontakta misan.lindqvist@sca.com eller tel 060-19 31 16 så avslutar vi omgående hanteringen av dina uppgifter kopplad till denna prenumeration. Samma kontakt gäller om du vill prenumerera eller ändra din adress.

Citera oss gärna, men ange källan.

DIN SKOG
SCA SKOG AB
851 88 SUNDSVALL

Smidig naturvård med bärbrasor

– När man eldar en bärbrasa mot tallens stam skadas barken och så småningom bildas ett så kallat brandljud. Trädet vallar in skadan och impregnerar veden med tjärämnena. Den typen av ved uppskattas av många arter, säger Lukas Holmström, naturvårdsspecialist vid SCA.

FOTO: HENKE OLOFSSON

SCA använder så kallade bärbrasor för att punktbränna enskilda tallar. Det gör att de kan utveckla en speciell sorts ved som många arter är beroende av.

– Att använda bärbrasor är enkelt och passar även naturvårdsintresserade skogsägare, säger Lukas Holmström, naturvårdsspecialist vid SCA.

Förr brann skogarna mycket oftare än vad de gör i dag och en del arter är beroende av den ved som tallar utvecklar när de skadas av brand. Veden blir impregnerad av kåda och växer långsamt.

– I dag släcker vi skogsbränder effektivt, vilket innebär att det har blivit brist

på brandskadade tallar. Men genom att anlägga kontrollerade bränder kan man hjälpa träden att utveckla den typen av ved, säger Lukas.

Kådimpregnerade tallar blir dessutom väldigt motståndskraftiga mot röta. Det gör att de kan finnas kvar länge i skogen, både som levande och döda träd.

Bra komplement

Att bränna träd med bärbrasor är ett bra komplement till att göra mer omfattande naturvårdsbränningar. Det kan vara en fördel för rennäringen eftersom punktvisa bränningar inte påverkar förekomsten av marklavar negativt.

SCAs köper färdiga bärbrasor, men det går att tillverka egna.

De bärbrasor SCA använder ser ut som en väska av trä och är gjorda av spillvirke. Bärbrasorna är ungefär 30 gånger 30 centimeter, med ett djup på 18 centimeter. De fylls med tråklossar, näver och en tändpåse.

– Bärbrasor är enkla att ta med sig och smidiga att använda eftersom man bara ställer dem på marken vid stammen på de tallar som ska brännas. Hela lådan brinner upp på en dryg timme, förklarar Lukas.

Genom att använda bärbrasor när det finns snö på marken blir proceduren säker och lätt att kontrollera.

– Var noga med att kolla att brasorna slocknat innan du lämnar skogen, betonar Lukas.